

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOSOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA ASIJSKÝCH STUDIÍ

Bakalářská diplomová práce

Uesugi Kenšin a Takeda Šingen

Uesugi Kenshin and Takeda Shingen

Vypracovala: Petra Königová

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Flanderka

2011, Olomouc

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvádím úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne.....

Anotace:

Vypracovala: Petra Königová

Katedra a fakulta: Katedra asijských studií, Filosofická fakulta

Název práce: Uesugi Kenšin a Takeda Šingen

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Flanderka

Počet znaků: 93 426

Počet příloh: 9

Počet titulů v použité literatuře: 15

Klíčová slova: Uesugi Kenšin, Takeda Šingen, Ečigo, Kai, tažení, strategie, Kawanakadžima

Tato práce se zabývá dvěma významnými osobnostmi japonského období válčících knížectví – Uesugi Kenšinem a Takedou Šingenem.

V první části práce zkoumám genealogii jejich rodů. Ve druhé části popisují nárůst jejich mocenského a územního vlivu, dále jejich osobní život a charakter a také se zabývám okolnostmi jejich smrti. Ve třetí části se soustředím na průběh jejich vzájemných střetů a popis faktorů, které je doprovázely, přičemž ve středobodu stojí bitvy u Kawanakadžimy.

Cílem této práce je vytvoření kompaktního dokumentu v českém jazyce, mapujícího Kenšinův a Šingenův život, skutky, vzájemné vztahy a smrt. Je v ní kladen důraz na paralely a odlišnosti obou osobností.

Ediční poznámka:

Při přepisu japonského názvosloví je použita česká transkripce.

Japonská jména jsou uváděna ve sledu příjmení-jméno, t j. tak, jak je v japonštině zvykem (např. *Kósaka Dandžó* / 高坂弾正).

Vlastní a místopisné názvy jsou doplněny japonskými znaky.

Japonské zdroje jsou v bibliografii uvedeny v českém přepisu, který je v závorce doplněn původním názvem ve znacích.

Citace a parafráze z anglického a japonského jazyka jsou přeložené autorkou bakalářské práce.

Šlechtické a další tituly jsou uváděny v japonském znění. Občas je termín provincie nahrazen termínem knížectví, a titul *daimjó* nahrazen termínem kníže.

Vzhledem ke skutečnosti, že Uesugi Kenšin i Takeda Šingen během svého života používali několik jmen, používám v části práce zabývající se jejich životy tato jména tak, jak šla chronologicky za sebou. V ostatních částech používám jejich jména Uesugi Kenšin a Takeda Šingen.

Obsah:

1. Úvod.....	1
2. Historické pozadí.....	3
3. Genealogie.....	4
3.1. Genealogie Uesugi Kenšina.....	4
3.2. Genealogie Takedy Šingena.....	6
3.3. Shrnutí.....	6
4. Kenšinův a Šingenův život.....	7
4.1. Kenšin.....	7
4.1.1. Boj o následnictví.....	7
4.1.2. Následnictví Jamanouči-větve rodu Uesugi.....	9
4.1.3. Tažení na Kantó.....	13
4.1.4. Tažení na Eččú.....	14
4.1.5. Boj s Odou Nobunagou.....	14
4.1.6. Kenšinova smrt.....	16
4.1.7. Válka o následnictví – Otate no ran.....	16
4.1.8. Kenšinův osobní život.....	17
4.2. Šingen.....	19
4.2.1. Boj o následnictví rodu Takeda.....	19
4.2.2. Podmanění Šinana.....	21
4.2.2.1. Podrobení oblasti Suwa.....	21
4.2.2.2. Podrobení oblastí Saku a Ina.....	22

4.2.2.3.	Bitva u Uedahary.....	23
4.2.2.4.	Podrobení východního Šinana.....	24
4.2.3.	Boj s Tokugawou a Odou.....	26
4.2.4.	Šingenova smrt.....	27
4.2.5.	Zánik rodu Takeda.....	28
4.2.6.	Šingenův osobní život.....	28
4.3.	Shrnutí.....	29
5.	Kawanakadžima	30
5.1.	Topografie Kawanakadžimy.....	31
5.2.	První bitva u Kawanakadžimy.....	32
5.3.	Druhá bitva u Kawanakadžimy.....	33
5.4.	Třetí bitva u Kawanakadžimy.....	34
5.5.	Čtvrtá bitva u Kawanakadžimy.....	35
5.5.1.	Přípravná fáze.....	36
5.5.2.	Hlavní fáze.....	37
5.6.	Pátá bitva u Kawanakadžimy.....	38
5.7.	Shrnutí.....	39
6.	Vztah mezi Kenšinem a Šingenem	40
7.	Závěr	41
8.	Bibliografie	44
9.	Obrazová příloha	46

1. Úvod

V Japonsku se osobnosti Uesugiho Kenšina a Takedy Šingena těší velké popularitě a jejich životem a dílem se zde zabývá mnoho publikací. Mimo hranice Japonska jsou však téměř neznámým pojmem a existuje o nich jen málo cizojazyčných publikací. V českém jazyce dosud nebyla vypracována publikace, jež by se věnovala výhradně těmto dvěma osobnostem.

Téměř jediné, do češtiny přeložené publikace, v nichž jsou jména Uesugiho Kenšina a Takedy Šingena použity a v kratším rozsahu jsou zde zpracovány jejich životy, jsou anglické publikace autora Stephena Turnbulla – „*Samurajští velitelé 970-1576*“ a „*Válečníci středověkého Japonska*“.

Při psaní této práce jsem tedy čerpala především z japonských děl. Byly to především vědecké publikace „*Uesugi Kenšin*“ od Hanagasakiho Moriakiho a „*Takeda Šingen*“ od Hirajamy Júa, dále publikace s názvem „*Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke no koto ga omoširoi hodo wakaruru hon*“ od Nakamiho Tošia, a dále sešitové publikace řady Gakken – „*Tóšin Takeda Šingen*“ a „*Uesugi Kenšin*“. Z anglických publikací jsem pak čerpala z knihy „*Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle*“ od již zmíněného Stephena Turnbulla.

Mým cílem při psaní této práce bylo především vytvoření kompaktního dokumentu v českém jazyce, mapujícího Kenšinův a Šingenův život, skutky, vzájemné vztahy a smrt. Je v ní kladen důraz na paralely a odlišnosti obou osobností.

V první části práce stručně mapuji politickou a společenskou situaci panující v období válčících knížectví, jejíž znalost je nutná pro bližší pochopení Kenšinových a Šingenových činů a prostředí, v němž se pohybovali.

V druhé části analyzuji genealogii rodů Nagao, Uesugi a Takeda, a zkoumám tak jejich původ, jež hrál velkou roli v jejich životech, a události, které vedly ke stavu, v jakém se nacházely jejich území v momentě jejich narození.

Ve třetí části, která je nejobsáhlejší, se zabývám Kenšinovým a Šingenovým životem. Chronologicky zde rozebírám jejich mocenský a územní růst, dále se zaměřuji na okolnosti jejich smrti a posléze se zabývám jejich osobním životem a charakterem.

Nejdříve sleduji Kenšinovu cestu vedoucí k následnictví rodu Nagao a posléze i následnictví rodu Uesugi a získání titulu *daimjó*, a Šingenovu cestu vedoucí k následnictví rodu Takeda. Snažím se tu především o zdůraznění prvků, jež oba v této části jejich života spojovaly.

Poté se zaměřuji na jejich mocenský a územní růst, jež u Kenšina ilustruji jeho tažením na Kantó a Eččú, a u Šingena jeho podrobením Šinana. Studuji zde také okolnosti doprovázející jejich boje proti Odovi Nobunagovi a Tokugawovi Iejasuovi, jež vykreslují Kenšinovu a Šingenovu politickou moc a vojenskou sílu na sklonku jejich života. Snažím se zde analyzovat postupy a strategie, jež při svých taženích a bojích využívali, přičemž se opět snažím vyzdvihnout možné paralely.

Dále se zabývám okolnostmi jejich smrti a následky, jaké měla na další osud rodů Uesugi a Takeda. A tuto část následně ukončuji studii Kenšinoва a Šingenoва charakteru a osobního života.

Ve třetí části práce se zabývám především konflikty u Kawanakadžimy, jež představují jejich jediný osobní vojenský střet, a které ilustrují jejich vzájemné vztahy. Nejdříve se zaměřuji na topografii okolí Kawanakadžimy, jejíž znalost je nutná pro pochopení strategického významu těchto bitev a jejich průběhu. Dále se věnuji rozboru jednotlivých pěti bitev a okolnostem k nim vedoucím, přičemž se snažím o analýzu postupů a strategií, které obě strany použily. Následně se pak pokusím na základě těchto postupů o konstrukci jejich charakterů. V neposlední řadě se pak zabývám možným historickým významem těchto bitev.

Čtvrtá a poslední část práce je nejmenšího rozsahu a krátce se v ní věnuji Kenšinovu a Šingenovu osobnímu vztahu.

Při zpracovávání této práce jsem zaměřila především na historicky prokazatelná fakta a snažila jsem se vyhnout neověřeným údajům a různým pověstem a mýtům, jež osobnosti Uesugiho Kenšina a Takedy Šingena doprovázejí.

2. Historické pozadí

V polovině patnáctého století, během období Muromači, dochází k naprostému úpadku šógunátu.¹ Stává se tak následkem neklidné situace v zemi, zmítané neustálými roztržkami vojenské šlechty a lidovými povstáními, způsobenými neutěšenými poměry na venkově, jež vláda bakufu již není schopna potlačit.² Dalším důvodem jsou také spory a rozmáhající se korupce uvnitř rodu Ašikaga.³

Spouštějícím elementem, který zahájil téměř sto let občanských válek, se stala válka o nástupnictví mezi dvěma kandidáty rodu Ašikaga na post šóguna – válka Ónin (応仁の乱), probíhající v letech 1467 až 1477.⁴ Toto období vzešlo později do dějin jako *sengoku džidai* (戦国時代), tedy období válčících knížectví.

Během tohoto období ašikagští šógunové ztrácejí kontrolu a jejich moc rychle slábne, což vyústí tím, že sesazení poslední šóguna Jošiakiho v roce 1572 nemá pro politickou situaci té doby už žádný význam.⁵

Úpadek ústřední moci posílil postavení knížat-*daimjóů* (大名) v provinciích, kteří její pozvolně se hroutící autoritu postupně nahrazují efektivnější a kompaktnější kontrolou na lokální úrovni.⁶ Tito feudální velmožové si v bojích rozdělují podstatnou část japonského území a vytváří z nich zcela autonomní oblasti, nad nimiž mají svrchovanou vládu.⁷ Mnohé z těchto knížecích rodů pocházely ze slavných starých rodů, ale mnoho z nich patřilo k nové vojenské šlechtě, jež původně pocházela z nižších feudálních vazalů, kteří se k moci dostali svrhnutím svých pánů.⁸ Tento proces, kdy se „nižší“ ujímá vlády nad „vyšším“, se japonsky označuje jako *gekoku džó*

¹ Vasiljevová, Z.: Dějiny Japonska. 1. vyd. Nakladatelství Svoboda, Praha, 1986. 202 s.

² Tamtéž, s. 192-202.

³ Tamtéž, s. 203.

⁴ Tamtéž, s. 202-203.

⁵ Reischauer, Edwin O. - Craig, Albert M. Dějiny Japonska. Praha: Lidové noviny, 2000. 62 s.

⁶ Tamtéž, s. 64.

⁷ Vasiljevová, Z.: Dějiny Japonska, s. 208-209.

⁸ Tamtéž, s. 62-63.

(下克上) a stal se fenoménem této doby.⁹ Mezi rody vzniklé na základě tohoto procesu, patří například rod Hódžóů z provincie Sagami.¹⁰

V polovině 16. století dochází k prvním obchodním kontaktům s Evropany, kteří do Japonska importují střelné zbraně, což má zásadní vliv na změnu stylu boje.¹¹ Důsledkem toho se na území Japonska začínají stavět velké ústřední hrady, nahrazující tímto předchozí hradiště a malé pevnosti.¹² Se stavbou těchto hradů je pak spojen ekonomický a kulturní pokrok díky vzniku tzv. *džókamači* (城下町) – „podhradních měst“, která se stávají centrem řemesel a kultury.¹³

V této době se taky začínají množit pokusy o podrobení válčících knížat a sjednocení Japonska. V čele tohoto boje za sjednocení feudální vládnoucí třídy a obnovu její vnitřní hierarchie, trvajícím několik desetiletí, postupně stanuli tři vůdci – Oda Nobunaga (織田信長; 1534-1582), Tojotomi Hidejoši (豊臣秀吉; 1536-1598) a Tokugawa Iejasu (徳川家康; 1542-1616).¹⁴ Celý proces sjednocení, v němž na sebe tyto vůdci postupně navazovali, poté úspěšně vrcholí rokem 1600, kdy se uskuteční slavná rozhodující bitva U Sekigahary (関ヶ原の戦い), po níž následuje založení tokugawského šógunatu a znovunastolení vlády šógunů.¹⁵

3. Genealogie

3.1. Genealogie Uesugiho Kenšina

Uesugi Kenšin (上杉謙信), pův. jménem Nagao Kagetora (長尾景虎), se narodil jako nejmladší syn Nagaa Tamekageho (長尾為景), vazala rodu Uesugi. Rod Nagaaů z Ečiga¹⁶ byl jedním z *bandó hačiheiši* (坂東八平氏), osmi rodů *buke*¹⁷

⁹ Tamtéž, s. 63.

¹⁰ Vasiljevová, Z.: Dějiny Japonska, s. 208-209.

¹¹ Reischauer, E.: Dějiny Japonska, s. 77.

¹² Tamtéž

¹³ Vasiljevová, Z.: Dějiny Japonska, s. 208-209.

¹⁴ Tamtéž, s. 228.

¹⁵ Tamtéž, s. 232

¹⁶ *Ečigo* 越後 – nynější prefektura Niigata.

¹⁷ vojenská šlechta

obývajících oblast Kantó, jež svůj původ odvozovaly od císaře Kammua (桓武)¹⁸ a Tairy Jošifumiho (平良文; 886-953).

Nagaové nejdříve sloužili rodu Miura (三浦氏) působícímu v Sagami¹⁹, přičemž se jakožto jejich správcové zasloužili o vznik kamakurského šógunátu. Ovšem po zániku Miurů v roce 1247 byli nuceni vstoupit do služeb rodu Uesugi (上杉氏).

[Hanagasaki, Moriaki: Uesugi Kenšin. Šindžinbucu óraiša, Tokio, 2007. s. 127]

Uesugiové byli šlechtickým rodem *kuge*²⁰, pocházejícím z vedlejší linie potomků Fudžiwarů no Kamatariho (藤原鎌足)²¹. V období Kamakura se rod rozdělil na čtyři soupeřivé frakce – Ógigajacu (扇谷), Takuma (宅間), Inugake (犬懸) a Jamanouči (山内), z nichž se politicky nejsilnější stala větev Jamanouči. Zástupci jednotlivých větví se střídavě dělili o titul kantó kanrei²², udělovaný šógunem v období Muromači²³. Kromě větve Takuma, která si udržela svoji pozici až do období Edo, začaly ostatní větve postupně upadat. Důvodem pro úpadek větve Inugake se stal prohraný spor o moc s Ašikagou Močiudžim vyvolaný Uesugim Udžinorim, a skutečná moc větví Jamanouči a Ógigajacu začala postupně přecházet na jejich vazaly z rodu Nagao(長尾) a Óta(太田) následkem rozšiřujícího se fenoménu *gekokuđžó*.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 128]

S pomocí Nagaa Tamekageho (長尾為景) se větvi Jamanouči podařilo v řadě konfliktů porazit větev Ógigajacu, ovšem zanedlouho poté se Tamekage obrátil i proti svým pánům a během období několika let se mu celou větev podařilo mocensky téměř zlikvidovat.²⁴ Úplný konec přímé linie větve Jamanouči poté znamenala adopce

¹⁸ císař Kammu 桓武, vládnoucí v letech 781-806

¹⁹ Sagami 相模 – oblast zhruba odpovídající nynější prefektuře Kanagawa.

²⁰ dvorská šlechta

²¹ Fudžiwara no Kamatari 藤原鎌足(614-669) – zakladatel rodu Fudžiwarů, jenž se podílel na vzniku reformy Taika

²² kantó kanrei - titul dohlázele nad oblastí Kantó se širokou administrativní a právní mocí

²³ Deal, William E. – Handbook to life in medieval and early modern Japan. Infobase Publishing, 2006. 96 s.

²⁴ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s.134-137.

Tamekageho syna Uesugim Norimasou²⁵, kdy byl pod tlakem okolností donucen Nagaa Kagetoru adoptovat jako svého následovníka a předat mu kromě jména Uesugi i titul *kantó kanrei* a *Ečigo no kami*^{26, 27}.

3.2. Genealogie Takedy Šingena

Takeda Šingen (武田信玄), pův. jménem Takeda Harunobu (武田晴信), se narodil jako 18. následník slavného aristokratického rodu Takedů z Kai²⁸, kteří svůj původ odvozovali od tzv. Seiwa Gendži²⁹, nejsilnější větve rodu Minamoto. První, kdo se v kraji Kai usídlil a přijal nové jméno Takeda, byl Minamoto Jošikijo, vnuk slavného Minamota Jošieho. Za zásluhy ve válce Gempei získal poté Takeda Nobujoši, zastupující již čtvrtou generaci Takedů z Kai, titul *šugo* provincie Kai.

[Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 1]

Největšího rozkvětu moci pak došlo v období Nanbokučó, kdy Takedové svůj vliv rozšířili i do jiných oblastí jako např. Mucu (陸奥), Izu (伊豆), Suruga (駿河), Angei (安芸), Sacuma (薩摩) a další. Během období Muromači pak byli Takedové po určitý časový úsek nuceni Kai opustit a jejich nepřítomnost v zemi vyvolala rozvrat. Po svém návratu do Kai museli poté Takedové po několik generací bojovat nejen s rodem Atobe (跡部), kterému se po dobu jejich nepřítomnosti podařilo získat na moci, ale museli se vypořádat i s občanskou válkou, vzniklou kvůli sporu o následnictví. Neklidnou situaci v zemi se podařilo napravit až Takedovi Nobutorovi (武田信虎), otci Takedy Harunobua.

[Inoue, T.: Kenšin to Šingen, s. 14-15]

3.3. Shrnutí

²⁵ Uesugi Norimasa (上杉 憲政; 1523-1579) – hlava jamanoučské větve rodu Uesugi nesoucí titul *kantó kanrei*

²⁶ vládce Ečiga

²⁷ Jata, Tošifumi. Uesugi Kenšin: Masatora isseičú bóšicu subekarazu sóró. Minerva šobó. Kjóto. 2005. 73 s.

²⁸ Kai 甲斐 – nynější prefektura Jamanaši.

²⁹ Seiwa Gendži (清和源氏) – větev minamotského rodu, odvozuující svůj původ od císaře Seiwy.

Takeda Šingen, jakožto potomek slavného rodu Takedů, odvozujiícího svůj původ od přímé linie Minamotů, který po staletí upevňoval svou pozici jako právoplatný *šugo-daimjó*, se nepochybně již od počátku nacházel v mnohem výhodnější mocenské pozici, než pouhý syn vazala rodu Uesugi. Nehledě na fakt, že Šingen mohl díky svému původu, sahajícímu až k císařskému rodu, dosáhnout až na titul šóguna, což by bylo pro Kenšina vzhledem k jeho nižšímu původu nemožné.

4. Kenšinův a Šingenův život

4.1. Kenšin

4.1.1. Boj o následnictví

Uesugi Kenšin(上杉謙信), původním jménem Nagao Kagetora(長尾景虎)³⁰, se narodil v roce 1530 jako nejmladší syn Nagaa Tamekageho, zastávajícího úřad *šugodaie*³¹ provincie Ečigo.³² Období od svých 7 do 14 let Kagetora strávil v klášteře Rinsendži(林泉寺), kde získával vzdělání u zenového kněze Tenšicua Kóikua.³³ Během Kagetorova pobytu v klášteře zemřel jeho otec Tamekage, který na sklonku svého života přenechal místo hlavy rodu a titul *šugodaie* nejstaršímu synovi Harukagemu(春景).³⁴

Tou dobou bylo ovšem Ečigo rozděleno na dvě části a zmítáno vnitřními ozbrojenými nepokoji, a Harukage, jenž byl slabé fyzické konstituce, postrádal schopnosti potřebné k jejich potlačení.³⁵ Následkem toho začala politická moc rodu Nagao upadat, čehož využila nepřátelská frakce Agakitašú(揚北衆) pod vedením

³⁰ Jméno „Kagetora“ obdržel až v roce 1543, kdy byl uznán za dospělého. Dětské jméno, které až do té doby používal, bylo „Toračijo“.

³¹ *Šugodai* 守護代 – titul zástupce hejtmána šugo.

³² Hanagasaki M.: Uesugi Kenšin, s. 9.

³³ Tamtéž, s. 10.

³⁴ Tamtéž, s. 11

³⁵ Šin-rekiši gunzō širizu 16: Uesugi Kenšin. Kabušikigaiša-Gakušúkenkjúša, Tokio, 2008. 39 s.

Iroheho Kacunagy (色部勝長) a vypověděla Harukagemu poslušnost.³⁶ Později se k ní přidaly i nižší venkovské šlechtické rodiny z Čúecu (中越) a Kaecu(下越).³⁷

Harukagemu nezbylo nic jiného, než se spolehnout na podporu svých tří mladších bratrů – Kagejasua, Kagefusy a Kagetory.³⁸

V roce 1544 byl Kagetora donucen na rozkaz Harukageho opustit klášter a byl umístěn nejprve na hrad Sandžó (三条城), odkud se posléze přemístil do strategicky důležitého hradu Točio (栃尾城), jenž tou dobou odolával útoku opozičních frakcí.³⁹ Postupně se mu tak podařilo získat si sympatie a vojenskou podporu obou hradních pánů Hondžóa Sanejoriho (本庄実乃) a Jamajošiho Jukimoriho(山吉行盛) a posléze i vojenskou pomoc od příbuzných Kagetorovy matky z hradu Sujoši (栖吉城).⁴⁰ Když poté vojska nepřátelských frakcí, podceňující schopnosti mladého válečníka, zaútočila na hrad Točio, porazil je Kagetora strategickou lstí a získal tak své první vojenské vítězství.⁴¹ Úspěch, s jakým se mu podařilo vypořádat se s početní převahou nepřátelských vojsk při obléhání hradu Točio⁴², získal Kagetorovi respekt po celém Ečigu.⁴³

Další vojenská akce následovala nedlouho poté, když došlo v roce 1545 ke vzpouře Kurody Hideokiho, při níž přišel o život Kagetorův bratr Kagejasu. Kagetora tehdy shromáždil své poddané a táhl na Kurodův hrad Kurotaki (黒滝城), ve kterém se rebel opevnil, aby pomstil smrt svého bratra. Kuroda, jenž slyšel o schopnostech mladého válečníka, se zalekl a prosil Kagetoru o milost. Kagetora se nad ním slitoval a dovolil mu oholit si hlavu, stát se mnichem a uchýlit se mimo Ečigu, ovšem hned následující rok se Kuroda znovu opevnil na svém hradě a pokračoval v rebelii. Z rozkazu daimjóa Uesugiho Sadazaneho, majícího obavy z možných následků této vzpoury na ostatní vazaly, tedy Kagetora znovu táhl na Kurotaki. Prudkým a rychlým útokem se mu podařilo překonat obranu hradu, přičemž posléze přinutil Kurodu

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

³⁸ Turnbull, Stephen. Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle. Osprey publishing, 2003. 16 s.

³⁹ Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 40.

⁴⁰ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 12.

⁴¹ Tamtéž

⁴² *Uvnitř hrad bránilo kolem 400 vojáků, na které doléhalo vojsko o síle takřka 1300 mužů.*

⁴³ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 11-12.

k sebevraždě a nechal pobít celou jeho rodinu. Díky tomuto vítězství se tehdy teprve 17 letému Kagetorovi podařilo získat si ještě větší prestiž a popularitu.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 158-159]

Zároveň s tím ovšem rostla veřejná nespokojenost s Harukageho nedokonalou politikou a slabými mocenskými schopnostmi a začaly se množit hlasy volající po dosazení Kagetory, který již několikrát prokázal svůj vojenský a vůdčí talent, do jeho funkce. Největší podpory se Kagetorovi dostalo od dřívější nepřátelské frakce Agakitašů, která vytvořila koalici s venkovskými rody, které stály za Kagetorou již při boji o hrad Točio. A tak, nehledě na fakt, že samotný Kagetora postrádal jak mocenské ambice, tak chuť zaujmout bratrovo místo, se Ečigo rozdělilo na dvě frakce podporující buď Kagetoru nebo Harukageho, jež spolu navzájem začaly bojovat. Tento spor, hrozící vyrůst v další občanskou válku, musel vyřešit až samotný Uesugi Sadazane. Harukage byl donucen svého nejmladšího bratra adoptovat, přenechat mu svou pozici a stáhnout se do ústraní.⁴⁴

[Šin-rekiši gunzō širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 42.]

Kagetora se tedy ve svých 19 letech (1548) přemísťuje z hradu Točio do hlavního sídla rodu Nagao – hradu Kasugajama (春日山城), kde se ujímá pozice hlavy rodu a přebírá titul *šugodaie* (守護代).⁴⁵

4.1.2. Následnictví Jamanouči-větve rodu Uesugi

V roce 1550 umírá *šugo* Uesugi Sadazane, aniž by po sobě zanechal dědice a je tímto posledním z rodu Uesugi, vykonávající tuto funkci v Ečigu. Dva dny po jeho

⁴⁴ Kromě této oficiální verze existuje ještě i poměrně rozšířená verze událostí, při které je spor o následnictví vyřešen ozbrojeným konfliktem bez zásahu Uesugi Sadazaneho. Podle této verze nejdříve Harukageho vojska o počtu zhruba 5 tisíc mužů zaútočila na hrad Točio, ovšem Kagetora útok odvrátil a nad nepřátelským vojskem zvítězil. Jakmile se Harukage o porážce dozvěděl, nechal vyslat další vojsko, tentokrát o síle více jak 10 tisíc mužů, ale i tentokrát se Kagetorovi podařilo zvítězit. Prchající vojsko posléze pronásledoval až do Kasugajamy, kde Harukageho přinutil ke kapitulaci a rituální sebevraždě. Tato verze je ovšem značně nepravděpodobná a není doložitelná historickými záznamy. Mezi frakcemi podporující oba kandidáty jistě probíhaly nějaké ozbrojené potyčky, ale žádná nedosáhla výše popsaných rozměrů. Podle zápisů v kronikách navíc Harukage zemřel až v roce 1553, tudíž je nesmysl, aby v roce 1548 spáchal sebevraždu. (Šin-rekiši gunzō širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 42 s.)

⁴⁵ Jata, T.: Uesugi Kenšin: Masatora isseičū bóšicu subekarazu sóró, s. 49.

smrti vládnoucí šógun Ašikaga Jošiteru⁴⁶ Kagetoru oficiálně uznává jako *kokušu daimjó* (国主大名) provincie Ečigo.

V témže roce také dochází ke vzpouře Nagaa Masakageho (長尾政景). Nagao Masakage, Kagetorův švagr, manžel jeho starší sestry Sentóin (仙桃院), sídlící v části Ečiga s názvem Ueda (上田庄), podporoval během sporu o následnictví Harukageho v naději na možné ukořistění větší moci a titulu šugodaie, a velice nelibě nesl Kagetorovu výhru a s tím spojenou ztrátu vlastního vlivu na úkor růstu moci klanů, podporujících Kagetoru⁴⁷. Odmítl uznat Kagetoru jako následníka, přerušil kontakty s Kasugajamou a pokusil se získat na svou stranu hradní pány z Biwadžimy (琵琶島城) a Hiu (禰生城), Usamiho Sadamicua (宇佐美定光) a Tairakua Fusanagu (平子房長), ovládající strategicky důležité přístupové cesty mezi Kasagajamou a Uedou. Masakage ovšem nemohl mocensky soupeřit s Kagetorou, nesoucím titul daimjóa. Jeho snahy o získání větší politické a vojenské podpory ztroskotaly a opevnil se na svém hradě Sakato (坂戸城). I bez výhledu na možné vítězství pak Kagetorovým vojskům odolává více jak 9 měsíců a kapituluje až pod hrozbou nasazení veškerých vojenských sil a Kagetorovy osobní intervence. Díky příbuzenskému vztahu, příslušnosti k rodu Nagao a přímělově některých vyšších vazalů je poté Masakage ušetřen nejvyššího trestu, ovšem jsou mu odejmuty některé pravomoce a snížen společenský status.

Potlačením Masakageho vzpoury Kagetora ve svých 22 letech docílil odstranění poslední opozičního fragmentu uvnitř rodiny Nagao a sjednocení Ečiga po dlouhých letech mocenských bojů. Nyní své síly a pozornost mohl zaměřit i mimo území Ečiga.

[Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 43.]

Roku 1552 je Kagetorovi centrální vládou udělena dvorská hodnost džúgo-iga (従五位下) a úřední funkce dandžóšohicu (弾正少弼), při kteréžto příležitosti se

⁴⁶ Ašikaga Jošiteru (足利義輝), šógun vládnoucí v letech 1546-1565.

⁴⁷ Jednalo se zde především o mocenský růst Nagaoů ze Sujoši, již delší dobu soupeřící s Nagay z Uedy o moc.

vydává na návštěvu hlavního města, kde se oficiálně setkává s císařem a šógunem.⁴⁸ Kagetora poté využívá prestiž dvora, získanou tímto aktem, k upevnění svých pozic v zemi.⁴⁹

V tom samém roce je poražen kantó kanrei Uesugi Norimasa pánem z hradu Odawara, Hódžóem Udžijasuem a prchá ze svého hradu Hirai z Kózuke do Ečiga, kde mu Kagetora nechá jako sídlo postavit palác Otate.⁵⁰

V roce 1553 s prosbou o vojenskou pomoc hledá u Kagetory útočiště Murakami Jošikijo (村上義清) spolu s Jamanašim Masajorim (山梨政頼) a dalšími válečníky spravující oblast severního Šinana (信濃国), kteří byli vytlačeni ze svých území následkem vpádu Takedy Harunobua (武田晴信) do Šinana.⁵¹ Harunobův zábor převážné části Šinana⁵² a nynější relativní blízkost jeho vojsk k hranicím Ečiga znamenalo reálné nebezpečí napadení jeho vlastní země, a tak Kagetora vyslyší Murakamiho prosby a vydává se s vojskem vstříc Harunobuovi.⁵³ Tak začíná první bitva o Kawanakadžimu – strategickou planinu v severním Šinanu.⁵⁴

Roku 1554 dochází ke vzpouře vazala Kitadžóa Takahiry, iniciované a podpořené Takedou Harunobuem. Kagetora vydává rozkaz vazalům, jejichž hrady se nacházejí v blízkosti hradu Kitadžó, aby vzpouru vojensky potlačili, a posléze se sám vydává proti Kitadžóovi Takahirovi zasáhnout. Kitadžó, beznadějně obklíčen Kagetorovými vojsky, posílá Harunobuovi do Kófu žádost o pomoc, ale tu Harunobu ignoruje a tak mu nezbývá, než se Kagetorovi vzdát a prosit o milost. Kagetora mu nakonec odpouští, ovšem rozlícen nad Harunobuovými intrikami svolává vojsko a v dubnu roku 1555 se s více jak 5 tisíci vojáky opět vydává do Šinana. Kitadžóova vzpoura se tedy stává impulsem pro druhou bitvu u Kawanakadžimy.

Roku 1556 je Kagetora natolik unaven a zklamán z nikam nevedoucích bojů proti Takedům a neustálým řešením politických a územních roztržek mezi vlastními

⁴⁸ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 14

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Tamtéž, s. 15

⁵¹ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 15.

⁵² *Takeda Harunobu tehdy po dlouholeté kampani obsadil celé jižní a centrální Šinano.*

⁵³ Turnbull Turnbull, S.: Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle, s. 33.

⁵⁴ Tamtéž

vazaly, že veřejně oznámí svůj odchod do kláštera a vydává se na horu Kója 高野山⁵⁵. Zmatek v zemi, vniknuvší Kagetorovou náhlou nepřítomností, znovu využije Takeda Harunobu a iniciuje v Ečigu další vzpouru, tentokrát pod vedením Ókumy Tomohideho (大熊朝秀), pána na hradu Mikaburi (箕冠城)⁵⁶. Poté, co Ókuma Tomohide shromáždil vojsko, opustil hrad Mikaburi a přesunul se do Eččú. Zde se spojil s Takedovými vojáky a pokusil se spojenými silami zaútočit na Ečigo. Otřesení vazalové, snažíce se vyřešit nastalou situaci, nakonec po poradě pošlou za Kagetorou jako svého zástupce Nagaa Masakageho, aby jej přemluvil k návratu a znovunastolení pořádku v zemi. Kagetora nakonec, pod podmínkou složení přísahy věrnosti poddaných a vyslání rukojmí do Kasugajamy jakožto záruky, souhlasí s návratem⁵⁷.

Kagetora se tedy vrací zpět do Kasugajamy a zakrátko poté vyráží vypořádat se s Ókumovým vojskem. Ókumu v jedné jediné bitvě na hlavu poráží a ten následně prchá do Kófu, kde se stává vazalem Takedy Harunobua. Tento incident byl jedním z hlavních důvodů třetí bitvy u Kawanakadžimy, která poté v roce 1557 následovala.

[Šin-rekiši gunzō širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 46-48.]

Roku 1559 se na šógunovu žádost uskuteční Kagetorova druhá oficiální návštěva hlavního města. Zde se znovu setkává s císařem a šógunem, přičemž se mu dostává titulu „jakata“ (屋形号).⁵⁸

V roce 1561 podpoří Kagetora *kantó kanreie* Uesugiho Norimasu při útoku na hrad Odawara (小田原城)⁵⁹, hlavní sídlo rodu Hódžó (北条). Ovšem obrana hradu je příliš silná a ani po měsíci obléhání se ji nedaří prolomit. Navíc se k Uesugi Norimasovi donesla zpráva o tom, že se Takeda Šingen spojil s Hódžó Udžijasuem a znovu vpadl se svými vojsky do Šinana a Ečigo je ohrožováno sektou Ikkó. Vojsko Uesugiů se tedy i s Kagetorou stahuje a přesunuje se do Kamakury. Zde Kagetora na

⁵⁵ „Kláster na hoře Kója jižně od narské kotliny, centrum působení Kóbó daišiho, patří dodnes k nejpůsobivějším buddhistickým sakrálním místům v Japonsku...“ (Reischauer, Edwin O. - Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. Přeložil David Labus - Jan Sýkora. Praha : Lidové noviny, 2000. 26 s.)

⁵⁶ Mikaburi 箕冠城 - Hrad nacházející se na území dnešního města Džóecu.

⁵⁷ Svou roli v Kagetorově návratu do Ečiga hrála i příměluva jeho mentora Tenšicua Kóikua.

⁵⁸ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 19.

⁵⁹ Hrad a město Odawara se nachází v dnešní prefektuře Kanagawa.

přání samotného Uesugiho Norimasy přijímá ve svatyni Curuokahačimangú (鶴岡八幡宮) titul kantó kanreie a následnictví jamanoučské větve rodu Uesugi.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s.21-22]

Při této příležitosti Kagetora mění své jméno na Masatoru (政虎) a posléze, na počest šóguna Ašikagy Jošiterua (足利義輝), na Terutoru (輝虎).⁶⁰

4.1.3. Tažení na Kantó

Když nemocný Uesugi Norimasa, nemající žádného přímého dědice, přenechá Kagetorovi, jehož oficiální jméno je teď již Uesugi Terutora, místo hlavy rodu jamanoučské větve Uesugiů a titul kantó kanreie, získá tímto Terutora „taigi meibun“ (大儀名分), tzv. „ušlechtilou povinnost“, umožňující mu v zájmu spravedlnosti a veřejného pořádku táhnout na Kantó.⁶¹ Jeho cílem byla obnova správní moci guvernéra nad oblastí Kantó, tzv. *koga kubó* (古河公方)^{62.63} Celkem Terutora vypravil do Kantó třináctkrát své vojsko za účelem boje proti rodu Hódžó a znovuzavedení míru a pořádku v zemi.⁶⁴

Poslední, čtrnáctá výprava už se ovšem neuskuteční, protože Terutora/Kenšin v roce 1578 náhle umírá na mozkovou mrtvici. Kenšinovi se nikdy nepodařilo si Kantó úplně podmanit. Podaří se mu sice podmanit si provincii Kózuke (上野国)⁶⁵, ale postupně se od něj spojenci v Kantó odvracejí a jeho vliv zde slábne. Nekončící vojenská tažení ve snaze o zvracení situace potom Kenšinova vojska a jeho samotného značně vyčerpávají.

[Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 77.]

⁶⁰ Jata, T.: Uesugi Kenšin: Masatora isseičú bóšicu subekarazu sóró, s. 73.

⁶¹ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 20.

⁶² *Koga kubó, dříve také Kamakura kubó – guvernér nad Kamakurou a oblastí Kantó. Tento titul se dědičně předával mezi členy rodu Ašikaga.*

⁶³ Koike, T.: Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 110.

⁶⁴ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 27.

⁶⁵ *Kózuke 上野国 - provincie, rozkládající se na území dnešní prefektury Gunma*

4.1.4. Tažení na Eččú

Po Šingenovu záboru Šinana se pro Kenšina strategicky velmi důležitým územím stává oblast provincie Eččú (越中)⁶⁶, která pro něj představuje jedinou přístupovou cestu k hlavnímu městu. Tato provincie je ovšem rozdělena na ke Kenšinovi se přiklánějící východ, pod správou rodu Šína a západ, ovládaný rodem Džinbo, stojící již po několik generací v nepřátelském vztahu k Nagaům a podporující Takedu Šingena. Džinbo Nagamoto (神保長職) byl spojení se sektou Ikkó (一向一揆) a se Šingenem, od něhož přijímal instrukce k útokům na Ečigo, jež měly odvést Kenšinovu pozornost od Šingenových aktivit v Šinanu. Roku 1560 Kenšin překračuje hranice Eččú s cílem pomoci Šinovi Jasutanemu (椎名康胤), čelícímu útokům rodu Džinbo, potrestat Džinboa Nagamota, a zabezpečit si tak přístup ke Kjótu. Během pár dnů se Kenšinovi podaří Džinboa Nagamota porazit a alespoň částečně situaci v Eččú stabilizovat, ovšem konflikty s válečnými knížaty a sektou Ikkó trvají až do roku 1573, kdy umírá Šingen a nepřátelské frakce v Eččú, tak ztrácejí svou podporu. Po podrobení Eččú se Kenšin posunuje až na poloostrov Noto (能登) a do Kagy (加賀)⁶⁷, bojující se sektou Ikkó. V rámci boje proti společnému nepříteli, Odovi Nobunagovi, poté roku 1576 uzavírá Kenšin mír s vůdcem Ikkó – Rennjóem – a podmaňuje si tak velkou část území Nobu.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 175-181; Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 48-49]

4.1.5. Boj s Odou Nobunagou

Kenšin udržoval s Odou Nobunagou po dlouhou dobu přátelské vztahy. Pro obě strany byla vzájemná spolupráce výhodná, protože pro sebe navzájem znamenaly vojenskou a politickou protiváhu proti rodu Takedů.⁶⁸ Tyto pozitivní vztahy došly změny až roku 1576, kdy Kenšin od Ašikagy Jošiakiho, donuceného Odou Nobunagou se uchýlit do vyhnanství mimo Kjóto, obdržel příkaz k Nobunagově potrestání a znovuzískání

⁶⁶ Eččú 越中 - provincie, rozkládající se na území dnešní prefektury Tojama

⁶⁷ Poloostrov a provincie Noto a provincie Kaga 能登・加賀 – nacházely se na území dnešní prefektury Išikawa a byly ovládnuty sektou Ikkó.

⁶⁸ Koike, T.: Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 112.

hlavního města. ⁶⁹Kenšin dle šógunových instrukcí uzavřel mírové dohody s Takedou Kacujorim, Hódžóem Udžimasou a hlavou sekty Ikkó, Rennjóem, a vytvořil tak protiodovskou koalici, do jejíhož čela se sám postavil. ⁷⁰ Když poté přišla prosba o pomoc od Rennjóa, ohrožovaného Nobunagovým vpádem do Kagy, vydal se mu Kenšin se svými oddíly naproti. ⁷¹

Nejdříve se mu ovšem podaří dobýt hrad Nanao (七尾城) a získat pod svoji kontrolu území Nota. Hrad Nanao, ležící na hranici Eččů s Notem, patřil rodu Hatakejama, vykonávajícího funkci šugo v provincii Noto a podporujícího Odu Nobunagu. Skutečnou moc nad provincií ovšem, následkem oslabení tohoto rodu, drželi v rukou vazalové Čó Cunacura (長綱連), Jusa Cugumicu (遊佐続光) a Nukui Kagetaka (温井景隆). Kenšin hrad po několik měsíců obléhá, ale nedaří se mu prolomit skrz jeho obranu. Až když v létě propukne uvnitř hradu epidemie, mající za následek smrt mnoha vojáků a především i samotné hlavy rodu Hatakejama, daří se Kenšinovi využít situace a přiměje Jusu Cugumicu přidat se na jeho stranu. Cugumicu pak spolu s Nukuim Kagetakou způsobí převrat, zavraždí Čó Cunacuru, a hradní obrana padne. ⁷²

Několik dní poté se Kenšin dozvídá o překročení řeky Tedorí (手取川) Odovým vojskem ⁷³ mířícím do Nota, a vyráží jim vstříc. Když se Odovi generálové dozvědí o pádu hradu Nanao, stáhnou se zpět k severní části řeky Tedorí a vyčkávají zde na Kenšinův útok. Později ovšem vyhodnotí situaci jako nepříznivou a dají se v noci na ústup. V momentě, kdy překračují řeku, na ně zaútočí Kenšinova vojska. Odovo vojsko se ani nezmůže na odpor a jen bezhlavě prchá, přičemž při přechodu řeky utrpí velké ztráty. ⁷⁴ Jediný vojenský střet mezi Nobunagou a Kenšinem, známý jako bitva u řeky Tedorí (手取川の合戦; 1577), tedy končí Kenšinovým vítězstvím.

[Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 115.]

⁶⁹ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 39.

⁷⁰ Tamtéž

⁷¹ Tamtéž

⁷² Jošida, Rjúdži – Yasuda, Mínetoši. Sengokudžó-šeme čó bidžuaru čizu. Bessacu takaradžima 1581 gó. Kabušikigaiša-Takaradžimaša, Tokio, 2009. 64-65 s.

⁷³ *Nobunaga osobně se tohoto tažení neúčastnil.*

⁷⁴ *Velké ztráty na Odově straně jsou způsobeny především samotnou řekou, která tou dobou byla rozvodněná a utopilo se v ní velké množství vojáků i s koňmi. Kenšinova vojska přitom přímo usmrtila kolem tisíce vojáků z celkového počtu okolo 40 tisíc.*

4.1.6. Kenšinova smrt

Na jaře roku 1578, během příprav na jeho celkově čtrnácté tažení na Kantó, Kenšin náhle upadá do kómatu a po čtyřech dnech umírá. Za jeho smrt může s největší pravděpodobností mozková mrtvice a celkové vyčerpání organismu z bezpočtu náročných vojenských tažení, umocněné špatným zdravotním stavem jako následkem nadměrného požívání alkoholu⁷⁵.

Vedle této oficiální příčiny smrti, jež je zaznamenána Uesugi Kagekacuem v „*Archívech rodu Uesugi*“ (上杉古文書), existují ohledně důvodu jeho nečekané smrti i další domněnky a mýty. Například podle „*Deníku tří generací rodu Uesugi*“ (上杉三代日記) je za Kenšinovu smrt zodpovědný mstící se duch Kakizaki Kageieho, popraveného kvůli podezření ze spolčení se s Odou Nobunagou. Nejrozšířenější mýtus, doprovázející příčiny Kenšinovy smrti, pochází ze začátku období Tokugawa a traduje se v něm, že Kenšina zabil nindža vyslaný Odou Nobunagou. Podle tohoto mýtu se nindža ukryl pod podlahou latríny a vrazil Kenšinovi kopí do konečnicku.

[Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 140-141.]

4.1.7. Válka o následnictví – Otate no ran

Kenšin umírá náhle, aniž by jmenoval svého nástupce, a tak po jeho smrti dochází k boji o následnictví mezi dvěma adoptivními syny – Uesugim Kagetorou (上杉景虎)⁷⁶ a Uesugim Kagekacuem (上杉景勝)⁷⁷ – známému jako Otate no ran (御館

⁷⁵ Existuje podezření, že Kenšin následkem nadměrného pití alkoholu trpěl rakovinou žaludku. Toto podezření podporuje fakt, že Kenšin v posledních letech svého života značně trpěl bolestmi břicha.

⁷⁶ Uesugi Kagetora (1554-1579), pův. jménem Hódžó Saburó, syn Hódžó Udžijasua. V roce 1570 byl poslán do Ečiga jakožto rukojmí, které mělo ručit za udržení aliance mezi rody Hódžó a Uesugi z Ečiga, vytvořené v předchozím roce. Kenšin Saburóa adoptoval, daroval mu své jméno – Kagetora a oženil ho s Kagekacuovou sestrou. (Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 142.)

⁷⁷ Uesugi Kagekacu (1556-1623), pův. jménem Nagao Akikage, syn Nagao Masakageho a Kenšinovy sestry Sentóin. V roce 1564 jej po otcově smrti adoptoval jako svého syna. (Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 142.)

の乱)⁷⁸. Tento vojenský spor nakonec vyhrává Kagekacu a Kagetora spáchá sebevraždu. Ačkoliv boje o následnictví trvaly pouze něco přes rok, rozdělily celou zemi na dva válčící tábory a velmi rod Uesugiů oslabily. Po bitvě u Sekigahary (関が原合戦), v níž Kagekacu bojoval na straně protitokugawské opozice, bylo sídlo rodu přemístěno do Jonezawy (米沢市)⁷⁹.

[Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 142.]

4.1.8. Kenšinův osobní život

Kenšin byl, i v porovnání s ostatními válčícími knížaty z období sengoku, velice vzdělaný člověk. Vykazoval mimořádný talent a velké nadšení pro kaligrafii a japonskou poezii *waka*. Mezi jeho nejvíce ceněné básně patří například báseň složená při příležitosti jeho druhé návštěvy Kjóta.

春日同詠三首和歌

弾正少弼景虎

春月
とははやなたみる空に春の月の かすみかすまぬかけはありやと
雲雀
なれもまた草のまくらやゆふひはり すそ野の原におちてくなり
祈恋
つらかりし人こそあらめ祈るとて 神にもつくすわかこころかな

Mimoto se také věnoval čajovému obřadu, hře na flétnu a na loutnu biwa a zajímal se o divadlo nó. Byl to také člověk hluboce věřící, se silným smyslem pro povinnost, spravedlnost a pořádek.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 62.]

⁷⁸ *Otate no ran* své jméno získal podle paláce Otate, vystavěného Kenšinem jako sídlo pro Uesugi Norimasu. Uesugi Kagetora se sem uchýlil po vypuknutí konfliktu.

⁷⁹ město nacházející se v dnešní prefektuře Jamagata

Kenšin sám sebe vnímal jako vtělení buddhistického boha války Bišamontena (毘沙門天). Kjóto, jakožto sídlo císaře a šóguna, jenž Kenšin bezmezně ctil, pak pro něj představovalo posvátnou horu ve středu světa - Šumisen⁸⁰, kterou má za povinnost ochraňovat.⁸¹ Každé vojenské akci předcházel obřad zasvěcený Bišamontenovi, s jehož znakem 毘 na praporech také vyjížděl do bitvy.

[Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 42.]

Kenšin byl již od dětství vystaven silnému náboženskému vlivu. Nejdříve od matky, jež uctívala bohyni Kannon a hlásila se k šingonské sektě, a později během svých studií v klášteře Rinsendži. Zde se z něj pod patronátem Tenšicuem Kóikuem stal horlivý zastánce sekty šingon. Do mnišského stavu Kenšin sice vstoupil až v roce 1570, přičemž také obdržel své buddhistické jméno 不識庵謙信, ale dá se říci, že řeholi vedl takřka celý svůj život. Nikdy se neoženil a celý život, který zasvětil boji, strávil v celibátu.⁸² Dlouhé chvíle trávil meditacemi a nepotrpěl si na luxus, nýbrž upřednostňoval střídmost. Nejvíce se ztotožňoval se sektou šingon a zenovou školou, ale nebyly mu cizí ani Lotosová sůtra a sekta Čisté země. Jeho náboženské nadšení šlo až tak daleko, že se údajně pokusil odtáhnout z chrámu Zenkódži do Ečiga Buddhovu sochu.

[Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 40, 84, 138.]

Nedá se s jistotou říci, co všechno Kenšina vedlo k jeho náboženskému fanatismu, ale dá se předpokládat, že to mohlo představovat jistou formu úniku před světem. Důkazem pro to by mohl být Kenšinův útěk z Ečiga v roce 1557, když psychicky neunesl realitu plnou intrik, bojů a nepokojů, jež jej obklopovala. Stejně tak jeho záliba v pití, vyvinuvší se až v alkoholismus, svědčí o jisté nespokojenosti se světem a je prostředkem k odpoutání se od něj.

⁸⁰ Známa též jako hora Sumera.

⁸¹ Bišamonten sídlil na sever od Šumisenu a měl za úkol jeho ochranu. Kenšin tedy jakožto jeho vtělení a vládce nad Ečigem, nacházejícího se na sever od Kjóta, převzal povinnost ochraňovat Kjóto.

⁸² Traduje se, že Kenšin udržoval během svého života vztah se třemi ženami. Byly to dcera Naoeho Sanecuny, setsra kanpaku Konoeho Kinecugua a dcera Čiby Unemeho – princezna Ise, již Kenšin prý velice miloval, ale nebylo jim umožněno se vzít.

Svou lásku k pití Kenšin vyjádřil i ve své nejznámější básni, kterou složil krátce před svou smrtí.

四十九年 一睡の夢 一期の栄華 一盃の酒

„Když se poohlédnu zpět, zdá se mi těch čtyřicet devět let mého života, jako pouhý letmý sen. A vidím, že všechn skvost tohoto světa se skrývá v pohárku dobrého vína.“

4.2. Šingen

4.2.1. Následnictví rodu Takeda

Takeda Šingen (武田信玄), původním jménem Takeda Harunobu (武田晴信)⁸³, se narodil v roce 1521 jakožto nejstarší syn Takedy Nobutory (武田信虎), zastávajícího dědičnou funkci šugo daimjóa provincie Kai.⁸⁴ Jeho matka pocházela z vlivného rodu Ói (大井氏).⁸⁵ Již před jeho narozením se jeho otci podařilo podmanit si provinční panstvo a feudální rody, čímž celou provincii sjednotil a upevnil tak svoji pozici šugo daimjóa.⁸⁶ Mladému Harunobuovi se dostalo na přání jeho matky na tu dobu velice kvalitního vzdělání pod vedením zenového mistra Gišúa Genpakua (岐秀元伯).^{87 88} Mezi Harunobuem a otcem ovšem již od dětství panovaly rozpory a nepřilíš dobré vztahy.⁸⁹

Jeho otec, který se ujal vedení rodu již ve svých 14 letech, jistě oplýval značným vojenským a diplomatickým talentem, ovšem byl také známý pro svou cholerickou a neústupnou povahu. Harunobu, jenž se projevil jako velmi inteligentní,

⁸³ Jméno „Harunobu“ obdržel až v roce 1536, kdy byl uznán za dospělého. Dětské jméno, které až do té doby používal, bylo „Kacučijo 勝千代“.

⁸⁴ Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 38.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 5-12.

⁸⁷ Harunobu platil především za velkého znalce spisů slavných čínských válečných stratégů, zejména Umění války od Sun-C'.

⁸⁸ Nakami, Tošio: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke ga omoširoi hodo wakaruru hon. Čúkei šuppan, Tokio, 2006. 15 s.

⁸⁹ Mezi nejznámější z jejich sporů patřil spor o Nobutorova oblíbeného koně Onikageho, známého jako „Onikage džiken 鬼鹿毛事件“. (Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen. Kabušikigaiša-Gakušúkenkjúša, Tokio, 2006. 39 s)

vzdělaný a kultivovaný mladík, a znázorňoval tedy přesný opak svého buranského otce, si nikdy nezískal jeho sympatie. Nobutora začal na úkor Harunobua prosazovat svého druhého syna Nobušigeho a jejich vzájemné nepřátelství došlo až tak daleko, že měl dokonce v úmyslu Nobušigemu přenechat vedení rodu Takeda a Harunobuovi hrozil vyhnáním ze země.

[Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 17-19; Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 16-17.]

Roku 1536, tedy ve svých 16 letech, byl Harunobu uznán za dospělého a byla mu přidělena dvorská hodnost džúši-iga (從四位下) a tituly taizen-tajú (大膳太夫) a Šinano-šu (信濃守).⁹⁰ Ještě téhož se roku se prostřednictvím rodu Imagawa i oženil⁹¹, a to se Sandžó no kata (三条の方), dcerou ministra zleva - Sandžóa Kinjoriho (三条公頼), a podpořil svého otce při tažení na Šinano.⁹²

Účast na tomto tažení, jehož cílem bylo ovládnout část Šinana s názvem Saku (佐久郡), pro Harunobua představovala jeho první vojenskou akci. Nobutorovi se podařilo poměrně úspěšně proniknout do Saku, ovšem jeho postup byl zastaven silnou obranou hradu Uminokuči (海ノ口城), jenž díky velení hradního pána Hiragy Genšina (平賀源心) tvrdě odolával. Nobutora posléze vyhodnotil situaci jako nepříznivou⁹³ a rozhodl se prozatímně vrátit do Kai a s obléháním pokračovat až začátkem jara. V tom okamžiku se ovšem objevuje Harunobu a prosí otce a přenechání velení nad šingari (殿), tzv. zadním konvojem, který sloužil pro odlákání pozornosti nepřítele při ústupu hlavního vojska. Nobutora se tedy s vojskem stahuje zpět do Kai a nechává za sebou pouze oddíl o 300 vojácích pod vedením svého syna. Ten posléze využije momentu překvapení, zaútočí na hrad a během jediné noci se mu podaří hrad dobýt. Tímto úspěchem vycházejí najevo Harunobuovy schopnosti a získává si značnou popularitu u vazalů.

⁹⁰ Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 39.

⁹¹ *Ve skutečnosti to byl již jeho druhý sňatek. Svou první ženu – dceru Uesugiho Tomoakiho – si Harunobu vzal již ve 13 letech, ovšem brzy poté zemřela.* (Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 160.)

⁹² Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 39.

⁹³ *Obléhání hradu se odehrávalo v prosinci a bylo velmi obtížné bojovat ve velkém množství sněhu, které tehdy napadlo.*

Harunobu se i poté nadále účastní otcova tažení na Šinano, avšak jejich vzájemný vztah se stále zhoršuje a množí se mezi nimi rozbroje, jež se přenášejí i na provinční panstvo a postupně zemi rozdělují na dva soupeřící tábory. Harunobu si na svou stranu získává především tu část obyvatel, která je nespokojená s nároky, které jsou na ně kladeny kvůli stále se množícím Nobutorovým vojenským akcím.

Roku 1541 se Harunobuovi podaří na svou stranu získat vlivné vazaly, jako byli například Itagaki Nobukata, Amari Torajasu a Obu Toramasa, a pomocí lsti přiměje Nobutoru, aby opustil Kai a vydal se do sousedící Surugy (駿河)⁹⁴ navštívit své příbuzné z rodu Imagawa.⁹⁵ Když se později chce znovu vrátit, je mu vojskem zabráněno překročení hranice a nakonec mu nezbývá, než zůstat v Suruze a uchýlit se do vyhnanství k Imagawům. Tři dny po tomto převratu Harunobu vstupuje do paláce Cucudžigasaki (躑躅ヶ崎)⁹⁶, kde se zúčastní obřadu a oficiálně se takto ve svých 21 letech stává devatenáctým následníkem Takedů z Kaie.

[Šin-rekiši gunzó širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 39-40; Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 22-24.]

4.2.2. Podmanění Šinana

Provincie Šinano představovala území, jež od sebe fyzicky oddělovalo provincie Ečigo a Kai, a tím i Uesugi Kenšina a Takedu Šingena. Šingen, po vyhnání otce ze země, se již jako nová hlava rodu může plně soustředit na rozšíření svého vlivu mimo hranice rodné provincie a jeho první mocenská expanze směřuje právě do Šinana, s jehož podrobováním začal již Nobutora.

4.2.2.1. Podrobení oblasti Suwa

⁹⁴ Suruga – provincie ležící na území dnešní prefektury Nagaoka.

⁹⁵ Harunobuovi se daří na svou stranu získat dokonce svého bratra Nobušiého, který se těšil otcově oblibě a byl jím vybrán jakožto následník rodu.

⁹⁶ Palác Cucudžigasaki, nalézající se v hlavním městě provincie – Kófu, sloužil postupně jako sídlo třem hlavám rodu Takeda – Nobutorovi, Šingenovi a Kacujorimu. Na místě paláce se dnes nalézá svatyně zasvěcená Šingenovi. (Owada, T.: Fúrin Kazan jukari no či o aruku, s. 17-18.)

Krátce poté, co se Harunobu ujímá vlády, se šinanský *šugo daimjó* Ogasawara Nagatoki snaží využít příležitosti a Kai, vnitřně oslabené dlouhotrvajícími nepokoji a nedávným převratem, napadne. Harunobuovi se ovšem daří útok odvrátit a následně sám vysílá svá vojska do Šinana.⁹⁷ Jeho prvním cílem se stává oblast Suwa (諏訪), spadající pod vládu Suwy Jorišigeho (諏訪頼重), Harunobuova švagra. Touto oblastí procházejí strategické cesty a nachází se v ní jezero, v jehož blízkosti jsou postaveny dvě důležité svatyně. Jorišige mimo jiné vykonává funkci hlavního kněze v jedné z nich, ale mezi ním a knězem druhé svatyně panují již odedávna neshody. Čehož Harunobu využívá jako záminku pro vpád do Suwy. Roku 1542 do Suwy proniká a postupně bez větších problémů dobývá několik hradů patřících Jorišigemu. Následně získává vojenskou podporu Takatóa Juricugua (高遠頼継) a Jorišigeho na hlavu poráží, čímž se dostává první větší oblast Šinana pod jeho vládu.

[Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 26-30; Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 54-56;

Turnbull, S.: Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle, s. 26]

4.2.2.2. Podrobení oblastí Saku a Ina

Následujícího roku dochází na hradu Nagakubo 長窪城 ke vzpouře Óiho Sadataky 大井貞隆, na nějž Harunobu následně uspořádá trestnou výpravu a přinutí ho k rituální sebevraždě. Dalé Šingen proniká do oblasti Kamiina 上伊那, kde postupně zdolává hrady Takató (高遠城) a Fukujo (福与) a poráží jejich pány. V roce 1547 dochází k pokusu o dobytí hradu Šiga (志賀城), patřícího Kasaharovi Kijošigemu (笠原清繁), ale protože se Kijošigemu dostává podpory ve formě vojenské posily od Uesugioho Norimasy, končí tento pokus nezdarem. Teprve až po bitvě u Odaihary (小田井原合戦), kde se Nobuharuovi daří porazit alianci vojsk rodů

⁹⁷ Harunobu, který byl již od dětství vychováván a vzděláván podle principů učení ideálního vladaře, tzv. *teiógaku* (帝王学), si byl vědom, že pro překonání vnitřní krize, jež vznikla jako následek vlastního převratu, a stabilizaci celkové situace, je potřeba společný vnější nepřítel, který by znepřátelené frakce znovu spojil. Z ekonomických a politických důvodů se jako nejvhodnější kandidát ukázal být rod Suwa, ovládající strategické území kolem jezera stejně zvaného jezera.

Kasahara a Uesugi, hrad Šiga dobývá a podrobuje si tak nejen celou oblast jižního Saku, ale oslabuje tím i moc Uesugiho Norimasy. K bitvě u Odaihary se traduje, že Harunobu použil useknuté hlavy 500 poražených nepřátelských vojáků a nechal je vystavit v okolí hradu Šiga, aby tak zastrašil posádku uvnitř obléhaného hradu a snížil jejich morálku. Kromě toho ovšem také zničil jediný přívod vody, jímž byl hrad zásobován. Hradní posádce nakonec nezbylo nic jiného, než otevřít hradní brány a střetnout se s takedovskými vojsky přímo. Po chvilkové převaze ovšem nakonec byli na hlavu poraženi a všichni včetně Kasahary Kijošigeho zabiti nebo donuceni k sebevraždě. Nobutora poté všechny zbývající obyvatele hradu, což byly především ženy a děti, zajal a prodal do otroctví. Toto konání mělo sloužit jako výstraha provinčnímu šinanskému panstvu, ale ve skutečnosti v nich jen vzbudilo ještě větší odpor vůči Nobuharuovi, následkem čehož se celý proces podmanění Šinana značně protáhl.

[Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 26-34; Šin-rekiši gunzó širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 57-62.]

4.2.2.3. bitva u Uedahary

V zimě roku 1548 podnikne Murakami Jošikijo (村上義清), pocházející z přímé linie tzv. šinanských gendži a ovládající oblasti severního Šinana, útok na takedovské pozice v Saku ve snaze o zmenšení Harunobuova vlivu na tomto území. Harunobu na tuto hrozbu okamžitě reaguje a vydává se mu s vojskem čítajícím zhruba 7 tisíc vojáků vstříc. Následně se obě vojska střetávají v bitvě u Uedahary (上田原合戦), která pro Harunobua znamená jeho největší prohru. Harunobuovo vojsko sice disponuje kvalitnějším vybavením a silovou převahou, ale vojáci jsou již unavení z neustávajících bojů a odmítají bojovat v obtížných podmínkách, jaké tehdy uprostřed zimy panovaly. Naproti tomu Jošikijovo vojsko, jež bylo svědkem Harunobuova počínání a krutosti při dobytí hradu Šiga, je velmi odhodlané Harunobua zničit a navíc

má na své straně výhodu domácího prostředí. Takedovské vojsko v tomto boji utrpí velké ztráty, přičemž zde o život přijdou generálové Itagaki Nobukata a Amari Torajasu a samotný Harunobu je zraněn a nezbyvá mu, než prchnout do Kófu. Výústění této bitvy má poté velký vliv na politický vývoj v Harunobuem zabraných částech Šinana, kde tímto logicky dochází ke ztrátě takedovské suverenity. Následkem toho se tu začínají množit rebelie, a místní panstvo odmítá s Harunobuem spolupracovat.

[Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 60-62. Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 38-41.]

4.2.2.4. Podrobení východního Šinana

Harunobuovy porážky se ještě v tom stejném roce pokusí využít Ogasawara Nagatoki (小笠原長時)⁹⁸, jenž se spojí s Murakamim Jošikijem a pronikne do oblasti Suwa, kde se mu podaří iniciovat povstání zdejších feudálů proti Takedům. Harunobu předpokládá, že Nagatokiho spojení s Jošikijem pro něj nepředstavuje větší hrozbu, protože pro Jošikija by bylo nadmíru obtížné vzhledem k přírodním podmínkám a vzdálenosti poslat Nagatokimu v krátkém čase dostatečné vojenské posily, a tak se rozhodne nejdřív zaútočit na něj. Při samotném střetu pak využije momentu překvapení a zaútočí na Nagatokiho ležení při rozbřesku.⁹⁹ Harunobův útok je úspěšný a Nagatoki, který utrpí velké ztráty, se dává na útěk. Tato bitva je později známá jako bitva u průsmyku Šiodžiri (塩尻峠合戦).

[Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 41-44.]

Roku 1550 poté Harunobu podniká proti Nagatokimu trestnou výpravu a útočí na jeho hlavního sídlo. Nagatokiho vojenská síla je už ovšem prakticky vyčerpána, a tak v rychlém sledu přichází nejen o svůj sídelní hrad Hajaši (林城), ale i o celou řadu

⁹⁸ Ogasawara Nagatoki, nesoucí titul šugo nad provincií Šinano, pocházel stejně jako Šingen z linie tzv. Kai-gendži a náležel tedy ke klanu Takedů. Nad územím Šinana měl značný vliv, ale nikdy se mu nepodařilo ho ovládnout celé.

⁹⁹ Ranní útok 朝懸 je vojenská strategie, při níž se na nepřátelské vojsko zaútočí v brzkých ranních hodinách. V tomto případě Harunobu využil skutečnosti, že tou dobou panovala velká vedra, a tak se většina vojáků v táboře pohybovala bez brnění. Bylo tedy mnohem snadnější je pobít.

strategicky důležitých pevností jako je hrad Fukaši (深志城)¹⁰⁰ a Kirihara (桐原城), a nezbyvá mu než hledat útočiště u Murakamiho Jošikija. Tímto získává Harunobu pod svou kontrolu i oblast Čikumy (筑摩郡) a ovládá tak již více jak polovinu celé šinanské provincie.

[Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 63-64.]

Harunobu, který porážkou Ogasawary Nagatokiho opět získal na sebevědomí, které utrpělo po prohrané bitvě u Uedahary, a rozhodne se znovu zaútočit na Murakamiho Jošikija, který teď představuje jedinou větší překážku v jeho cestě za podrobením Šinana. V srpnu roku 1550 se k Harunobuovi dostává informace, že Jošikijo sdružuje své vojsko na hradě Toiši (戸石城), a tak vyráží do severního Šinana a začne hrad obléhat. Jošikijovi se ovšem lstí podaří i s částí své družiny hrad nenápadně opustit a Harunobuovy vojáky přímo napadnout. Harunobu není schopen dlouho čelit útoku z obou stran a je znovu donucen k ústupu. Bitva u Toiši se tedy stává již druhou Harunobuovou porážkou.

Harunobu se ovšem nenechá odradit a následujícího roku se znovu pokouší o dobytí tohoto hradu, což se mu nakonec za velkého přispění jednoho z jeho generálů – Sanady Jukitaky – podaří a následně si z něj vytvoří vlastní základnu pro další výboje do východního Šinana. Na Jošikijovi se jako následek střetů s Harunobuem pomalu začne projevovat vyčerpání a již není schopen odolávat jeho vojenské síle. V průběhu dvou let přichází o většinu svých strategických pozic, až nakonec prakticky bez boje padne i jeho hlavní hrad Kacurao (葛尾城), a Jošikijo následně spolu s Ogasawarou Nagatokim a vlivnými šinanskými rody přechá do Ečiga, kde získává útočiště u Uesugiho Kagetory.

[Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 66-68; Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 36-38, 42.]

¹⁰⁰ Dnes je znám pod jménem Macumoto a je to jeden z mála původních hradů, které se z tohoto období zachovaly.

Tímto Harunobu získává pod svou kontrolu prakticky celé Šinano, s výjimkou oblastí na severu. I tu se mu ale později daří podrobit a roku 1558 je mu poté šógunem přidělen titul šugo daimjóa provincie Šinano.¹⁰¹

4.2.3. Boj s Tokugawou a Odou

V roce 1571 umírá Hódžó Udžijasu a jeho syn Udžimasa na základě otcova přání obnovuje alianci s rodem Takeda. Tou dobou také Šingen vytváří plán na porážení Ody Nobunagy a ovládnutí Japonska. Jeho prvním krokem bylo získání podpory šóguna Ašikagy Jošiakiho.¹⁰² Dále se mu podařilo získat si na svou stranu Asakury (朝倉氏) z Ečizenu (越前)¹⁰³, rod Azai (浅井氏) z Ómi (近江)¹⁰⁴, jádro sekty Ikkó sídlící v Ósace v pevnosti Išijama-Hongandži (石山本願寺) a sektu Ikkó z Ise (伊勢国)¹⁰⁵, a další Nobunagovy nepřátele. Poté se pojistil proti případnému zásahu Kenšina umístěním 5 tisíců vojáků na hrad Kaizu a zabezpečením severní cesty (北陸道) za pomoci rodu Šína a eččúské sekty Ikkó, zatímco odvedl jeho pozornost partyzánskými výboji svých spojenců v Kantó.

Roku 1572 pak Šingen za asistence Hódžóů vyráží z Kófu v čele vojska čítajícího více jak 30 tisíc vojáků a míří do Tótómi (遠江)¹⁰⁶. Hlavním cílem tohoto tažení má být přímý střet s Tokugawou Iejasuem (徳川家康) a jeho úplná porážka. Po vpádu do Tótómi se Šingen nejprve usazuje na hradě Inui (犬井城), vysílá svého syna dobýt hrad Futamata (二俣城) a následně se soustředí na vylákání Iejasua z hradu Hamamacu (浜松城), v němž se Iejasu opevnil spolu s Nobunagovou vojenskou posilou.¹⁰⁷ Použije přitom lsti, kdy nejdříve předstírá pochod přímo na Hamamacu, ale náhle mění směr, hrad obchází a míří dále směrem na Mikawu (三河国). Iejasu podlehně dojmů, že má Šingen v plánu získat pod svou kontrolu Mikawu, opouští

¹⁰¹ Inoue, T.: Kenšin to Šingen, s. 110.

¹⁰² Jednalo se samozřejmě spíše o symbolickou podporu, protože tou dobou již Jošiaki neměl téměř žádnou moc.

¹⁰³ Ečizen – provincie, nacházející se v severní části dnešní prefektury Fukui

¹⁰⁴ Ómi – provincie, rozkládající se na území dnešní prefektury Šiga

¹⁰⁵ Ise – provincie, rozkládající se na území dnešní prefektury Mie

¹⁰⁶ Tótómi – provincie, rozkládající se na území dnešní prefektury Šizuoka

¹⁰⁷ Posádka hradu tehdy čítala před 11 tisíc vojáků, tudíž by jeho dobývání bylo nadmíru náročné a zdlouhavé.

Hamamacu a vydává se mu v tom zabránit. Pokud by totiž Šingen zabral Mikawu a pak pronikl do východního Mina (美濃国), odřízl by tím Iejasua od jeho domoviny. Jakmile ovšem Šingen zjistí, že mu lest vyšla, obrací své vojsko a na planině Mitagahara pak na Tokugawy zaútočí. Když si Iejasu uvědomí, že padl do léčky, okamžitě se stahuje k ústupu a prchá zpět na hrad Hamamacu. Šingen následně vzdává obléhání a přesunuje se do Mikawy, kde obkličuje a dobývá hrad Noda (野田城)¹⁰⁸. K plánovanému střetu s Nobunagou ovšem už nedojde, protože Šingen náhle onemocní a umírá.

[Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 79-92; Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 96-106.]

4.2.4. Šingenova smrt

V roce 1573 během útoku na hrad Noda u Šingena náhle vypuká nemoc, a protože se jeho stav rychle zhoršuje natolik, že již není schopen vést vojsko, stahuje se do svého hradu Nagašino. Zde se sice podrobuje léčbě, ale ta neukazuje žádný účinek, a tak se Šingen vydává zpět do Kai. Není sice znám oficiální původ jeho nemoci, ale podle bolestí břicha a bolesti na prsou se dá usuzovat, že se jednalo o onemocnění plic nebo jater.¹⁰⁹

Šingen poté během cesty umírá, ale ještě předtím nechává svolat všechny generály a svého syna Kacujoriho, aby jim sdělil svou poslední vůli. Podle „Kójo Gunkan“ se jeho poslední vůle týkala otázky následnictví rodu Takeda a obsahovala několik přání a rad. Šingen si v ní přál být bez jakýchkoliv poct pochován v jezeře Suwa a stanovil svého vnuka Nobukacua za svého následníka. Dále Kacujorimu radil, aby udržoval mír s Kenšinem a v případě potřeby se na něj obrátil, a aby se měl na pozoru před Odou Nobunagou.

[Šin-rekiši gunzó širízu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 128.]

¹⁰⁸ Při dobývání tohoto Šingen využil horníky k podkopání jeho základů, čímž se jeho část zřítla.

¹⁰⁹ Stejně jako u Kenšina existuje i u Šingena několik teorií a mýtů o jeho smrti. Nejznámější verze je ta, ve které Šingem umřel na následky zranění, které mu způsobil Nobunagův ostřelovač.

4.2.5. Zánik rodu Takeda

Roku 1575 se odehrála Bitva u Nagašina, v níž se spolu střetly armády Takedy Kacujoriho, Tokugawy Iejasua a Ody Nobunagy.¹¹⁰ Hrad Nagašino se již několik dnů nalézal v Kacujoriho obležení, protože ohrožoval zásobovací linii Takedů, když na Kacujoriho zaútočila spojená tokugawská a odovská vojska.¹¹¹ Kacujori nebyl schopen dlouho odolávat několikanásobné přesile nepřátelských vojsk, a tak bitva skončila jeho absolutní porážkou, při níž ztratil více jak dvě třetiny vojáků.¹¹² Poté následuje vpád Tokugawů a Odů do Kófu, při němž umírá i Kacujori se svou rodinou, čímž rod Takedů zaniká.¹¹³

4.2.6. Šingenův osobní život

Stephen Turnbull Šingena popisuje takto: „Šingen představuje typického daimjóa z období válčících knížectví. Byl to dovedný válečník, dobrý úředník, šikovný politik a kultivovaný patron umění. Byl také naprosto odhodlaný a nesmírně krutý, s opovržením a lhostejností masakroval nepřátelské vojáky a vypaloval vesnice. Za svými osobními cíly kráčet tvrdě a odevzdaně.“¹¹⁴

Šingen již od svých 8 let získával velmi kvalitní vzdělání pod dohledem mistra Gišúa Ginpakua, který ho mimo jiné zasvětil do spisů slavných čínských válečných stratégů.¹¹⁵ Šingen ve své době platil za výjimečného znalce především spisu „Umění války“ od Sun- C' (孫氏), jehož velmi obdivoval.¹¹⁶ Do bitev vyjížděl s tzv. „Fúrin kazan“ vlajkou, na níž byl namalována báseň pocházející od tohoto mistra.¹¹⁷

¹¹⁰ Šin-rekiši gunzó širízu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 129.

¹¹¹ Tamtéž, s. 130

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ Turnbull, S.: Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle, s. 16.

¹¹⁵ Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 123.

¹¹⁶ Tamtéž

¹¹⁷ Tamtéž

疾如風、徐如林、侵掠如火、不動如山

„Rychlý jako vítr, tichý jako les, spalující jako oheň a nehybný jako hora.“

Na rozdíl od Kenšina vedl poměrně okázalý život. Oženil se dvěma hlavními a třemi vedlejšími manželkami a vedle nich měl ještě několik desítek krátkodobých milenek¹¹⁸. Je také známé, že to byl bisexuál a v mládí udržoval intimní vztah se svým vazalem Kósakou Dandžóem^{119, 120}.

Jeho první manželka zemřela ve velmi mladém věku a zakrátko poté ji nahradila Sandžó no okata, což byla velmi schopná žena, jež svého manžela podporovala na mnoha frontách.¹²¹ Co se týče potomků, tak měl Šingen sedm legitimních synů a pět dcer, se kterými uplatňoval sňatkovou politiku při uzavírání aliancí s ostatními rody.¹²²

Šingenovým hlavním sídlem byl palác Cucudžigasaki, přičemž se traduje, že jej obýval namísto bezpečnějšího hradu, aby tak dal najevo svoji důvěru vůči svému lidu. Toto dokumentuje část jeho údajné básně, jež zhruba zní: „Lid je tvým hradem, tvými hradbami i příkopem. (人は城 人は石垣 人は堀). Jeho přístup k poddaným mu přinesl velkou popularitu mezi všemi obyvateli knížectví Kai.¹²³

Byl ovšem taky známý pro svou krutost, s jakou zacházel nejen se svými nepřáteli. Svého nejstaršího syna Jošinobua (義信) obvinil ze spiknutí a přinutil jej spáchat sebevraždu.¹²⁴

4.3. Shrnutí

Ať už Kenšin, jenž měl několik starších bratrů, nebo Šingen, navzdory skutečnosti, že byl nejstarším synem, ani jednomu z nich nebylo původně souzeno se ujmout následnictví. Oba dva již od dětství absolvovali přísnou výuku pod vedením zenových

¹¹⁸ Šin-rekiši gunzó širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 160.

¹¹⁹ Z tohoto období se zachoval Šingenův dopis adresovaný Dandžóovi, v němž ho ujišťuje o své lásce.

¹²⁰ Šin-rekiši gunzó širizu 5: Tóšin Takeda Šingen, s. 161.

¹²¹ Tamtéž, s. 160.

¹²² Turnbull, S.: Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle, s. 15.

¹²³ Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 196.

¹²⁴ Tamtéž, s. 200.

mnichů, díky čemuž získali vzdělání na vysoké úrovni. Z obou se pak vyvinuly talentované a inteligentní osobnosti, které vlastními silami dokázaly překonat očekávání okolí. Jak Kenšinovi, tak Šingenovi se podařilo na základě talentu, který projevíli při jejich prvních vojenských akcích, přitáhnout pozornost provinčního panstva, a získat si tak jejich uznání a pozdější silnou podporu. Právě díky podpoře vazalů se jim následně podařilo vydobýt si místo v čele rodu.

Ovšem na rozdíl od Šingena, Kenšin neoplýval ambicemi ani chutí po moci, což se později projevilo například v jeho proklamovaném odchodu do kláštera. Dále je třeba zdůraznit, že v době, kdy se Šingen narodil, bylo již Kai sjednocené a plně v moci Takedů, zatímco Ečigem stále zmítala rebelie. Tudíž se Šingen ihned po převzetí místa v čele rodu mohl začít soustředit na rozšiřování svého území, ale Kenšin se nejdříve musel zaměřit na stabilizaci poměrů uvnitř Ečiga.

Pokud se zaměříme na Kenšinův a Šingenův postup a chování při jejich vojenských taženích, můžeme vidět, že zatímco Kenšin preferoval většinou přímý frontální střet a snažil se za všech okolností o získání vítězství, Šingen se přímým střetům často vyhýbal a pokoušel se získat si převahu spíše skrze lest a diplomacii. Soustředil svou snahu spíše na to neprohrát, než jednoznačně zvítězit. Šingen se také během bojových kampaní projevoval spíše jako úředník a politik, který na svých nových územích zaváděl infrastruktury a pečlivě se věnoval jejich správě. Zatímco Kenšin se po dobytí nových území příliš nesnažil připojit je politicky ke svým lénům.

5. Kawanakadžima

Důvodem několikanásobného vojenského střetu Kenšina se Šingenem byl bezpochyby Šingenův zábor většiny Šinana. Prvním impulsem byla prosba o útočiště a vojenskou podporu, se kterou se na Kenšina obrátil Murakami Jošikijo, Ogasawara Nagatoki a Kenšinův strýc Takanaši Masajori (高梨政頼), prchající před Šingenem, zabírajícím jejich území. Kenšina k Šinanu poutalo silné pouto vzhledem k faktu, že velké množství šinanských feudálních rodů bylo s Kenšinem příbuzensky spjato. Kenšin se tedy rozhodl vyhovět jejich volání o pomoc a pustil se do přímého střetu se Šingenem. Toto pak vyústilo v celkem pět bitev, odehrávajících se v rozmezí 12 let,

jimž předcházelo několik komplexních vojenských tažení, plné vzájemných vpádů do nepřátelského území a dobývání hradů.

Kenšinův záměr, s nímž se účastnil v bitvě u Kawanakadžimy, bylo získat zpět šinanská území dobitá Šingenem a navrátit Murakamimu Jošikijovi a Takanašimu Masajorimu zpět jejich právoplatná teritoria. Ovšem dalším neméně důležitým důvodem Kenšinovy osobní intervence, bylo zajištění planiny Zenkódži (善光寺平)¹²⁵, jež měla pro Ečigo klíčový strategický význam. V případě, že by se ji Šingenovi podařilo obsadit, začal by tím ohrožovat i samotné Ečigo. Bylo tedy nutné vůči Šingenovi zasáhnout ještě dříve, než se tak stane.

[Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 39-42; Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 66-68]

5.1. Topografie Kawanakadžimy

„Kawanakadžima (川中島) je ostrov nacházející se mezi řekami Čikuma (千曲川) a Sai (犀川) na planině Zenkódži obklopené ze dvou stran horským pásmem. Přičemž přístup z Ečiga k této planině nevedl podél říčního koryta, nýbrž přes horské průsmyky. Nejevýchodnější trasa vedla sekidským průsmykem (関田峠) a svažovala se dále k řece Čikuma. Pár kilometrů proti jejímu toku se pak nacházel hrad Iijama (飯山城), který Kenšinovi několikrát posloužil jako důležitá základna. Západnější trasa poté procházela oblastí Arai (新井) až k jezeru Nodžiri (野尻湖), ležícímu uvnitř šinanské hranice a střeženému hradem Warigadake (割ヶ嶽城). Odtud bylo možné se vydat východně k řece Čikuma, nebo západně cestou mezi horami Kurohime (黒姫山) a Iizuna (飯縄山), k oblasti nazvané Togakuši (戸隠). K Togakuši ovšem vedla i cesta vinoucí se severně kolem hory Kurohime. Odtud se pak dalo podél řeky Susohana (裾花川) sestoupit na pláň rozkládající se mezi vrcholky hor Kacura (葛山) a Asahi (旭山), a pokračovat až k buddhistickému chrámu Zenkódži.“¹²⁶

¹²⁵ Planina Zenkódži se nachází na území dnešní prefektury Nagano.

¹²⁶ Turnbull, S.: Kawanakadžima 1553-64. Samurai power struggle, s. 34-35.

Horské průsmyky tedy představovaly jedinou přístupovou cestu mezi hranicemi Ečiga a Šinana a hrály tedy velice důležitou strategickou roli. Boje mezi oběma soupeřícími stranami se tedy často soustředily na získání kontroly nad těmito průsmyky.

5.2. První bitva u Kawanakadžimy

První bitva u Kawanakadžimy, známá též jako Bitva u Fuse (布施の戦い) nebo Bitva u Sarašinajawaty (更科八幡の戦い), se uskutečnila v září roku 1553.

Krátce poté, co obdrží prosbu o pomoc, Kenšin vyšle své a Jošikijovo spojené vojsko a to vyráží se zhruba 5 tisíci muži do severního Šinana, ve snaze překvapit Šingena a pomoci získat Murakamimu Jošikijovi zpět jeho teritorium.¹²⁷ Využívá tak nestability Šingenovy kontroly nad tímto územím a daří se mu tak porazit jednoho z Šingenových generálů – Osa Gempačiróa (於曾源八郎), a dobýt tak zpět Jošikijův stěžejní hrad Kacurao.¹²⁸ Šingen, překvapený silou této spojené armády, se nejdříve stahuje do hradu Fukaši a později se i s vojskem vrací na dva měsíce zpět do Kófu, aby zde načerpal síly.¹²⁹ Poté znovu vyráží s vojskem o síle přes 5 tisíc mužů, přičemž se mu daří znovu získat zpět hrady, jež spojené vojsko mezitím dobylo.¹³⁰ Nakonec dobývá i poslední Jošikijův znovuzískaný hrad – Šiodu (塩田城), a Jošikijo je tak znovu nucen prchnout.¹³¹ Kenšin, znovu vyslyšejíc Jošikijovo naléhání, se osobně s celým vojskem vydává na Kawanakadžimu, zde v Jawatě (八幡) poráží jeden z Takedových oddílů a získává tak hrad Arato (荒砥城).¹³² Poté se pokusí upoutat Šingenovu pozornost zapálením hradu Aojagi, za účelem upoutání Šingenovy pozornosti, aby mohl mezitím nenápadně proniknout dále na východ, ale Šingen tuto lest prohlédne a v noci zaútočí na jeho pozici.¹³³ Mezi oběma vojsky se strhne boj, avšak Kenšin brzy poznává, že se nachází v nevýhodě, a tak Jawatu opouští a směřuje

¹²⁷ *Neví se jistě, zda se této výpravy osobně účastnil i Kenšin.*

¹²⁸ Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s.71.

¹²⁹ Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 42.

¹³⁰ Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke ga omoširoi hodo wakaruru hon, s. 61.

¹³¹ Tamtéž, s. 62.

¹³² Tamtéž

¹³³ *Šingen se nenechá vylákat k tomu, aby opustil Šiodu, nýbrž vyšle na Kenšinovo vojsko partyzánský oddíl.*

svůj útok rovnou na hrad Šioda. Jeho postup je ovšem zastaven silnou obranou hradu, a proto se Kenšin posléze obrací a stahuje se zpět do Ečiga.¹³⁴

5.3. Druhá bitva u Kawanakadžimy

Druhá bitva u Kawanakadžimy, známá též jako Bitva u řeky Sai (犀川の戦い), se odehrála v období od srpna do listopadu roku 1555.

V období mezi první a druhou bitvou u Kawanakadžimy Kenšin absolvuje audienci u císaře a kromě titulů džúgo-iga a dandžóšóhicu je mu udělena také císařská listina (私敵治罰の綸旨), jež mu dovoluje osobně potrestat všechny „nepřátele dvora“.¹³⁵ Nyní tedy může Kenšin pod záminkou možné hrozby dvora, Šingena kdykoliv napadnout.

Šingen ovšem v reakci na tuto skutečnost podnikne kroky, kterými si pojistí vlastní půdu pod nohama a Kenšina vojensky oslabí. Nejdříve totiž uzavře příměří s nepřátelskými rody Imagawů ze Surugy a Hódžóů ze Sagami a vytvoří s nimi alianci (甲相駿三国同盟), a poté iniciuje vzpouru Kenšinova významného vazala Kitadžóa Takahiru.¹³⁶

Kenšinovy se sice podaří vzpouru potlačit, ovšem mezitím se hlava chrámu Zenkódži – Kurita Kakudžu - přidává na Šingenovu stranu a on tak chrám získává pod svou kontrolu. Kenšin tedy v dubnu 1555 s cílem získat zpět ztracené území proniká do Šinana a obkličuje Zenkódži, ovšem Kurita prchá a opevňuje se na hradě Asahijama. Šingen následně osobně vyráží na Kawanakadžimu, aby Kuritu podpořil. Nejdříve umístí na hrad Asahijama část armády, skládající se zhruba zhruba z 3 tisíc vojáků vybavených 300 děly, a posléze se se zbývajících vojáků sám vydává podél řeky Sai, kde se střetává s Kenšinovým vojskem. Zde poté dochází k několika menším ozbrojeným potyčkám, ale k žádnému většímu rozhodujícímu boji. Dá se tedy říci, že po celou 90 dní trvající dobu „bitvy“ na sebe obě armády pouze upírají zraky z protějších břehů řeky. Po tolika měsících, kdy na sebe obě armády pouze upírají koncentraci, aniž by došlo k nějakým zásadnějším akcím, přichází moment, kdy se již

¹³⁴ Hirajama, Jú: Takeda Šingen. Rekiši bunka raiburari 221. Jošikawa Hirofumi-kan. Tokio, 2006. 43 s.

¹³⁵ Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 15.

¹³⁶ Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 43.

oba tábory nachází na dně svých materiálních, fyzických i psychických schopností. Je tedy přizván Imagawa Jošimoto (今川義元), aby na obou stranách vyjednal příměří. Jako podmínka je pak stanoveno, aby Šingen stáhl svá vojska ze Zenkódži a dovolil návrat z vyhnanství některým šinanským feudálům.

[Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 64-65.]

Po tomto incidentu začnou obě strany vyvíjet aktivity ve snaze přemístit chrám Zenkódži na své území, přičemž se Kenšin pokusí z chrámu odvézt sochu buddhy a oltáře a Šingen se rozhodne postavit si v Kófu vlastní verzi tohoto chrámu.¹³⁷

5.4. Třetí bitva u Kawanakadžimy

Třetí bitva u Kawanakadžimy, známá též jako Bitva u Uenohary (上野原の戦い), proběhla od srpna do září roku 1557.

Zatímco Kenšin v roce 1556 podstupuje půlroční řeholi na hoře Kója, na kterou se uchýlil ve snaze uniknout před tlakem, jež byl na něj v poslední době kladen, pokračuje Šingen diplomaticky i vojensky ve své šinanské kampani. Daří se mu získat na svou stranu značné množství feudálů ze severních oblastí, válčících proti němu již od začátku jeho vpádu do Šinana a vojensky znovu zabírá oblast Zenkódži. Dále zdolává celou řadu hradů, spadajících pod sféru vlivu rodu Takanaši a začíná doléhat na strategicky důležitý hrad Iijama. Kenšin, rozlícen ze Šingenovi účasti na vzpouře jeho vazala Ókumy Tomohideho, shromažďuje vojáky a míří do Zenkódži, kde dobývá zpět stěžejní hrady Kacurao a Asahijama. Posléze podniká několik akcí, snažíce se Šingena vyprovokovat k přímému střetu, jemuž se ovšem Šingen vyhýbá. Nakonec tedy zaútočí na hrad Kemi (計見城) patřící Šingenovu spojenci Ičikawovi Tówakovi (市川藤若), ale ani to nevyvolá žádanou reakci, a tak se Kenšin nakonec stahuje zpět do Iijamy. Mezitím se Šingen nepozorovaně přemístil na hrad Fukaši, odkud vyrazil zaútočit na Kenšinovy spojence, nacházející se podél břehů řeky Itoi (糸

¹³⁷ Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 44.

魚川). Kenšin jej ovšem následuje a následně se s ním střetává u Uenohary. Opět zde ovšem nedochází k žádnému většímu rozhodnému boji, a tak se obě vojska posléze stahují a navrací se zpět do Kai a do Ečiga.

[Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 44-46; Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 68-69.]

Po třetí bitvě u Kawanakadžimy se o zprostředkování míru mezi oběma stranami tentokrát pokouší samotný šógun Ašikaga Jošiteru. Činí tak ve snaze o získání Kenšinovy a Šingenovy podpory při znovuzískání kontroly nad hlavním městem a moci centrální vlády. Šingen nakonec s mírovou dohodou souhlasí, ale pouze pod podmínkou, že mu bude udělen titul šugo daimjóa provincie Šinano. Šógun svoluje, a tak se Šingen po 12 letech od začátku šinanského tažení stává legitimním vládcem nad Šinanem. Tímto pozbývá na významu císařská listina, již obdržel Kenšin roku 1555 a která ospravedlňovala vpád jeho vojsk do Šinana a boj proti Šingenovi.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 19.]

5.5. Čtvrtá bitva u Kawanakadžimy

Čtvrtá bitva u Kawanakadžimy, známá též jako Bitva u Hačimanbary (八幡原の戦い), proběhla 17. října roku 1561.

Mezi všemi pěti bitvami, které se u Kawanakadžimy odehrály, představovala čtvrtá bitva jediný konflikt, při němž skutečně došlo k úplnému frontálnímu střetu obou stran. Dosáhla přitom rozměrů, se kterými se všechny předcházející bitvy nedaly srovnávat. Počet vojáků v ní nasazených dosáhl na Kenšinově straně více jak 18 tisíc a na Šingenově straně více jak 20 tisíc mužů, tedy minimálně dvakrát tolik než doposud.

Roku 1561 se Kenšin účastní obléhání Odawary, stěžejního hradu rodu Hódžó. Hódžó Udžijasu ovšem využívá spojení, které se Šingenem roku 1555 uzavřel, a žádá jej o poskytnutí pomoci. Šingen se rozhodne Udžijasuvu žádost vyslyšet a proniká tedy se svým vojskem do severního Šinana, kde dobývá hrad Warigadake a ohrožuje hranice Ečiga. Kenšin se obává Šingenovy invaze skrze Togakuši a Iizunu, a tak ukončí obléhání Odawary a rychle se stahuje zpět do Ečiga. Kenšin i Šingen se v tomto okamžiku dostávají do bodu, kdy se jejich vzájemný rozhodující vojenský

střet stává nevyhnutelný pro další mocenský růst. A tímto střetem se má stát čtvrtá bitva u Kawanakadžimy.

[Šin-rekiši gunzō širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 68-69.]

5.5.1. Přípravná fáze

V srpnu Kenšin opouští Ečigo, buduje si v blízkosti Zenkódži zásobovací tábor, v němž umísťuje 5 tisíc svých mužů, a usazuje se s vojskem na hoře Saidžo (妻女山), ležící na dohled od Šingenovy základny na hradě Kaizu (海津城)¹³⁸. Jakmile Šingen obdrží zprávu o Kenšinově pohybu, vydává se s 18 tisícovým vojskem na Kawanakadžimu, přičemž se nejprve usazuje na úbočí hory Čausu (茶臼山), kde počet vojáků zvyšuje o další 2 tisíce a až následně se přesunuje na hrad Kaizu. Zde následně rozdělí své vojsko na dvě části a pokusí se zaútočit na Kenšinovo vojsko pomocí tzv. „strakapoudí techniky“ (啄木鳥の戦法)¹³⁹.

Vše se mělo odehrát podle následujícího plánu:

- 1) Nejdříve se vojsko rozdělí na hlavní oddíl o síle 12 tisíc a vedlejší oddíl o síle 8 tisíc mužů.
- 2) Vedlejší oddíl následně v noci nenápadně překračuje řeku Čikuma a vydává se na Hačimanbaru.
- 3) Hlavní oddíl v noci nenápadně pochoduje na horu Saidžo, kterou ze zálohy napadne.
- 4) Kenšin, překvapen útokem hlavního oddílu, sestupuje z hory, přechází přes řeku a směřuje na Hačimanbaru.
- 5) V momentě, kdy se nepřítel pokusí překročit řeku, jej překvapí vyčkávající vedlejší oddíl.
- 6) Následně je napaden oběma oddíly a zničen.

¹³⁸ Šingen tento hrad vybudoval jako svou základnu na Kawanakadžimě v roce 1560, zatímco byl Kenšin zaneprázdněn akcemi v Kantó. Jako velitel zde byl ustanoven Šingenův nejdůvěrnější generál Kósaka Dandžó.

¹³⁹ „Strakapoudí technika“ získala svůj název podle způsobu, jakým strakapoud loví larvy. Tato technika spočívá v tom, že strakapoud nejdříve larvy vystraší tím, začne tlouct zobákem na jedné straně stromu, a následně už jen čeká, až vylezou na druhé straně ven.

V noci 17. října tedy Šingen posílá Kósaku ve velení hlavního oddílu na horu Saidžo, zatímco se on sám v čele vedlejšího oddílu vydává na Hačimanbaru. Avšak Kenšinovi se mezitím tuto léčku podaří prokouknout a ještě dříve, než na Saidžo stačí dorazit Kósakův oddíl, nepozorovaně v noci přechází řeku a přemístuje se na Hačimanbaru. Zde pak čeká, až opadne ranní mlha, načež se náhle zjevuje před nic netušícím Šingenem.

[Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 70-74; Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 47-48.]

5.5.2. Hlavní fáze

Při střetu na Hačimanbaře čítá Kenšinovo vojsko přes 12 tisíc vojáků, zatímco Šingen jich má k dispozici jen něco přes 8 tisíc. Na Kenšinově straně tedy kromě momentu překvapení stojí i značná početní převaha. Když poté Kenšin zaujímá formaci tzv. „vinutého kola“ a plnou silou zaútočí na Šingenovy pozice, dostává se Šingen brzy do velmi obtížné situace.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s.82]

„Formace „vinuté kola“ (車懸かりの陣) představovala bojovou formaci, při níž se vojsko rozdělilo do několika oddílů, které se posléze přemístily do formy kruhu, stáčejícího se kolem vedoucí pozice uprostřed. Při boji se jednotlivé oddíly pohybovaly po vinuté kružnici, což umožňovalo plynulé střídání unavených jednotek čerstvými, a tak se nepřátelské vojsko ocitlo pod nepřerušným plným útokem, který ho rychle vyčerpával.

Formace, kterou při Kenšinovu útoku zaujal Šingen, byla tzv. formace „jeřábích křídel“ (鶴翼の陣). Představuje jednu ze základních bojových formací známých nejen v Japonsku, ale i v Evropě. Vojsko při ní zaujímá tvar písmena „V“, přičemž se velící pozice nachází v jeho středu.¹⁴⁰

¹⁴⁰ Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 76.

Šingen brzy po zahájení útoku ztrácí schopnost čelit Kenšinově početní převaze, umocněné účinností, jež mu propůjčovala kruhová formace. Následkem čehož se jeho pravé vojenské křídlo hroutí a Šingen se ocitá krátce před porážkou.¹⁴¹ V tomto okamžiku také mimo jiné ztrácí množství svých nejschopnějších generálů – o život zde přichází i jeho bratr Nobušige. Tuto bezvýchodnou situaci se ovšem daří zvrátit Kósakovi Dandžóovi (高坂弾正), když konečně se svým oddílem přechází řeku a doráží na Hačimanbaru. Kósaka okamžitě zahajuje útok na Kenšinovy pozice a situace se tak náhle obrací v Šingenův prospěch. Kenšin se tak dostává do bezvýchodné situace, protože není schopen vzdorovat útoku na obou frontách, a tak stahuje své vojáky a ustupuje k Zenkódži. Zde spojí s oddílem, jenž tu předtím zanechal a navrácí se zpět do Ečiga. Šingen jej chvíli pronásleduje, ale následně to vzdává a vrací se zpět na Hačimanbaru. Tak končí čtvrtá bitva u Kawanakadžimy.

Bitva tedy ve skutečnosti nekončí žádným rozhodným výsledkem, přestože si obě strany nárokují vítězství. Dá se ovšem říci, že Kenšin vyhrál první fázi bitvy, zatímco v druhé fázi byl úspěšnější Šingen. Zvláště pozoruhodný je pak především počet obětí, jež si tato bitva vyžádala. Kenšinovo vojsko utrpělo ztrátu přes 3 400 vojáků, přičemž jich dalších 6 000 bylo zraněno. U Šingena to pak bylo přes 4600 mrtvých a 13 000 zraněných. Tímto vzešla čtvrtá bitva u Kawanakadžimy do dějin jako nejkrvavější bitva období válčících států.

[Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 72-73; Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 79-80; Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s. 85-92]

5.6. Pátá bitva u Kawanakadžimy

Pátá a poslední bitva u Kawanakadžimy, známá též jako Bitva u Šiozaki (塩崎の戦い), se uskutečnila v říjnu roku 1564.

¹⁴¹ K této části bitvy se také poutá legenda o osobním střetu Kenšina se Šingenem – tzv. 三太刀七太刀の説. Kenšin se tehdy měl nechat strhnout atmosférou, projet na skrze celé nepřátelské vojsko a zaútočit na Šingena mečem. Šingen, sedící na své velitelské stoličce, je náhlým útokem tak překvapen, že ani nestihne tasit meč, a tak Kenšinův meč zastaví kovovým vějířem. Po celkově třech Kenšinových ranách je pak na vějíři vyryto sedm zářezů. Tato scéna je popsána v románu Kójó Gunkan, avšak je velmi nepravděpodobné, že by se opravdu odehrála. (Hašiba, A.: Šin-rekiši gunzó širizu 16: Uesugi Kenšin, s. 134.)

Od roku 1561 Kenšin každým rokem pořádal výjezdy do Kantó, kde se často utkával s Hódžóem Udžijasuem. Rod Hódžó ale využíval spojení se Šingenem a často využíval jeho vojenské podpory. Nedlouho po čtvrté bitvě u Kawanakadžimy se Šingen vydává do Džózuke (上野) a Musaši (武蔵), kde za spolupráce Udžijasua systematicky napadá Kenšinovy pozice v těchto oblastech, a postupně tak získává pod svoji kontrolu západní Džózuke. Využívá také skutečnosti, že Kenšin soustředí veškerou svou pozornost na Kantó a pokusí se podrobit si knížectví Higa (飛騨)¹⁴². Zachází poté až tak daleko, že začne plánovat i samotné dobytí Ečiga. Daří se mu uzavřít spojení s Ašinou Moriudžim (蘆名盛氏) z knížectví Mucu (陸奥)¹⁴³ a přesvědčit ho k útoku na hranice Ečiga ze severu, zatímco on sám do Ečiga pronikne skrze Šinano. Šingen doufal, že se pak v Ečigu spojí s Moriudžiho vojsky a společnými silami přepadnou Kasugajamu. Šingen tedy nejdříve dobývá Kenšinův hrad Warigadake, nacházející se v blízkosti ečigských hranic, aby posléze pronikl několikrát do Ečiga a vypálil zde několik vesnic. Kenšin ovšem bez větších komplikací vojsko z Mucu odráží a vyráží pak k Zenkódži ve snaze zabezpečení hranic proti Šingenovi. Jako již v předchozích bitvách se Kenšin snaží o přímý střet, kterému se ale Šingen vyhýbá. Obě vojska se nakonec střetnou u Šiozaki, kde proběhne pár menších potyček, ale žádná větší bitva. Obě vojska se následně po několika dnech stahují.

[Hirajama, J.: Takeda Šingen, s. 50-51; Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke, s. 82-

83]

5.7. Shrnutí

Téměř všechny konflikty, které se u Kawanakadžimy během období 12 let odehrály, se skládaly pouze z menších potyček ve formě spíše partyzánského způsobu boje a přetahování se o dobyté hrady. Jediná bitva v pravém slova smyslu se uskutečnila v roce 1561 na Hačimanbaře, kdy jedinkrát došlo k úplnému frontálnímu střetu obou vojsk. Ani tato bitva však neskončila jednoznačným vítězstvím žádné ze

¹⁴² Higa – provincie, nacházející se na území dnešní prefektury Gifu.

¹⁴³ Mucu – provincie, rozkládající se na území dnešních prefektur Fukušima, Mijagi, Iwate a Aomori.

stran. Avšak dá se říci, že z hlediska územního a politického skončily tyto spory v Šingenův prospěch, protože se mu i navzdory podařilo ovládnout prakticky celé Šinano.

Na první pohled se může zdát, že kwanakadžimský konflikt, navzdory rozměrům, které nakonec nabral, neměl větší historický význam. Je ovšem velmi pravděpodobné, že kdyby nedošlo k bitvám u Kwanakadžimy, které obě strany vojensky a materiálně značně vyčerpávaly a bránily jim v koncentraci na jiné aktivity, dopadly by dějiny jinak. Kenšinovi by se pravděpodobně podařilo úspěšně dokončit tažení na Kantó a Šingen by možná ovládl hlavní město. Odovi Nobunagovi a Tokugawovi Iejasuovi by se pak nikdy nepodařilo získat takovou moc.

Právě postup kwanakadžimských konfliktů a strategie v nich použité ilustrují Kenšinův a Šingenův charakter. Opakuje se v nich totiž neustále stejný vzorec – Kenšin, vyprovokovaný Šingenem, se snaží o přímý vojenský střet, zatímco se Šingen přímému střetu vyhýbá a snaží se dosáhnout vítězství pomocí machinací a lstí.¹⁴⁴ Kenšin se tedy za všech okolností snažil o získání vojenské převahy, zatímco Šingen usiloval spíše o převahu politickou.¹⁴⁵

6. Vztah mezi Kenšinem a Šingenem

Není přesně známo, jaký vztah panoval mezi Kenšinem a Šingenem, existuje však několik teorií. První je teorie o jejich přátelství. I dnes se ještě množí dikuze o tom, že mezi Kenšinem a Šingenem mohlo ve skutečnosti existovat nějaké přátelství. Je ovšem téměř jisté, že se spolu nikdy osobně nesetkali. Další teorie tvrdí, že Kenšin Šingena jednostranně nenáviděl. Důvodem pro to, mělo být Šingenovo poslání otce do vyhnanství a podněcování vzpour uvnitř Ečiga, což prý bylo chování, které uráželo Kenšinův smysl pro spravedlnost a pro čest. Ovšem v tehdejší době byla podobná jednání velmi častá a nevzbuzovala tedy větší pobouření. Obě zmíněné teorie tedy nejsou příliš pravděpodobné.

¹⁴⁴ Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 67

¹⁴⁵ Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin, s. 67.

Avšak, i když k sobě nechovali žádné zvláštní city, je docela jisté, že se měli ve vzájemné úctě. Jako důkaz pro to slouží obsah Šingenovy poslední vůle a Kenšinův čin, známý jako 敵に塩を送る „poslat nepříteli sůl“. Když Šingen v roce 1573 umíral, radil ve své poslední vůli synovi a vazalům, aby se v případě potřeby obrátili na Kenšina. To byl nepochybně znak velké důvěry.

Ovšem neznámější akt, který ilustruje Kenšinův a Šingenův vztah, je již zmíněné „poslání soli nepříteli“.

Roku 1567 Šingen porušuje spojenectví s Imagawy, když zaútočí na Surugu 駿河, což má za následek blokádu vývozu soli do Kai. Kai se nachází ve vnitrozemí a je pro ni tedy nutností sůl dovážet, tudíž může tato blokáda způsobit vážné následky. Avšak jakmile se o Kenšin o Imagawově blokádě dozvěděl, označil ji za zbabělou, a se slovy „Bojovat se má meči a luky, ne solí“ přikáže do Kai poslat ečigské zásoby soli. Jako poděkování za tento akt poté obdrží Kenšin od Šingena meč.

[Hanagasaki, M.: Uesugi Kenšin, s.70]

7. Závěr

Vztah Uesugi Kenšina a Takedy Šingena bývá často znázorňován jako značně idealizovaný obraz dvou válečníků v turbulentní době válčících knížectví. V japonské kultuře zauímají místo pod přezdívkami Drak z Ečiga a Tygr z Kaie, jež připodobňují jejich vzájemný vztah k mytické rivalitě úhlavních nepřátel - draka a tygra. Postupem času se okolo jejich osob vytvořilo mnoho pověstí, u nichž je s odstupem doby téměř nemožné určit, nakolik se zakládají na historických skutečnostech. Vzhledem k tomuto faktu a nedostatku důvěryhodných objektivních literárních zdrojů je velmi obtížné sestavit skutečný obraz Uesugiho Kenšina a Takedy Šingena. Při zkoumání jejich osob je nutné zaměřit se na zdroje pocházející přibližně z doby jejich života, tedy z 16. století, protože pozdější zdroje bývají často pozměněny a mají sklon k idealizování. Většina dostupných materiálů, jako např. slavná vojenská kronika rodu Takeda -

„Kójó gunkan“, pochází z období Edo. Jisté subjektivnosti a idealizaci se tedy při jejich popisu vyhnout nelze.

Uesugi Kenšin a Takeda Šingen jsou typickými příklady dvou úspěšných daimjóů z období válčících knížectví. Společenské a rodové postavení, z nichž každý z nich vycházel, bylo však dosti rozdílné. Zatímco Šingen pocházel ze slavného aristokratického rodu a jeho cesta na vrchol byla přímá a podstatně snadnější, Kenšin se svým svízelným postupem z prostého vazala až na daimjóa představuje typického „nariagari – mono“, čili osoby, jež se k moci dostala v rámci fenoménu tzv. gekokudžó.¹⁴⁶

Jejich společným životním cílem bylo sjednocení Japonska pod jedinou centralizovanou vládou a nastolení stability. Oba však tento cíl sledovali z rozdílných důvodů. Šingen zamýšlel stát se osobně svrchovaným vládcem, zatímco Kenšin si chtěl zemi podrobit a vládu nad ní následně předat šógunovi a císaři.

Jejich vzájemný konflikt u Kawanakadžimy, vznikuvší jako reakce na Kenšinův zábor provincie Šinano a ohrožení hranic provincie Ečigo, se skládal z celkem pěti bitev, odehrávajících se v rozmezí 12 let, jimž předcházelo několik komplexních vojenských tažení, plných vzájemných vpádů do svrchovaného území a dobývání hradů. Samotné bitvy se pak většinou odehrávaly formou menších potyček, přičemž k jedinému úplnému frontálnímu střetu vojsk došlo během čtvrté bitvy. Žádná z bitev ovšem nevyústila jednoznačným vítězstvím žádné ze stran, a celý dlouhodobý konflikt tedy ve výsledku obě strany pouze materiálně a vojensky vyčerpával a bránil jim v koncentraci na jiné politické a územní cíle.

Během bitev u Kawanakadžimy se opakuje neustále stejný vzorec chování obou vojsk, který ilustruje Kenšinův a Šingenův vztah a vypovídá o jejich charakteru a vojenských strategiích: Kenšin, vyprovokovaný Šingenem, se snaží o přímý vojenský střet, zatímco se Šingen přímému střetu vyhýbá a snaží se dosáhnout vítězství pomocí

¹⁴⁶ gekokudžó 下克上 - *termín vyjadřující přechod moci z vyšší vrstvy na nižší*

machinací a lstí. Kenšin se tedy za všech okolností pokoušel o získání vojenské převahy, zatímco Šingen usiloval spíše o převahu politickou.

Svémi politickými a vojenskými schopnostmi a úspěchy se staví na stejnou úroveň s nejdůležitějšími osobnostmi doby, jimiž byli Oda Nobunaga a Tokugawa Iejasu. Kenšin se vítězně utkal v bitvě u Todorigawy s vojsky Ody Nobunagy a Šingen s naprostou převahou zvítězil v bitvě u Mikatagahary, kde se osobně střetl s Tokugawou Iejasuem a spojeným odovsko-tokugawským vojskem. Dokázali tak, že disponují dostatečnou vojenskou silou na to, aby zastavili Nobunagu v jeho mocenském růstu a zvrátili tak běh dějin. Oba dva ovšem náhle umírají ještě předtím, než toto stačí uskutečnit. Následkem jejich smrti je poté úpadek obou rodů.

Přestože se v jejich životě vyskytovalo mnoho podobností, které je spojovaly, v historických pramenech jsou jejich charaktery popisovány jako zcela odlišné. Zde je často Kenšin vnímán jako člověk skromný a silně nábožensky založený, s vysoce rozvinutým smyslem pro spravedlnost a čest, preferující za všech okolností přímé jednání. Zosobňoval tak klasický ideál mnicha-válečníka. Oproti tomu Šingen bývá vykreslován jako člověk lstivý, úskočný a oportunistický, lačnící po moci a vedoucí velmi světský a okázalý život. Představoval tedy spíše typ schopného politika a manipulátora.

A právě kontrast těchto dvou naprosto rozdílných osobností je pro Japonce tolik přitažlivý. Jejich vášnivá rivalita, ilustrovaná nejčastěji proslulým osobním střetem u Kawanakadžimy, je nahlížena jako ideální vztah mezi dvěma nepřátelskými válečníky.

Obraz této rivality se stal nedílnou součástí japonské kultury od období Tokugawa až do současnosti. Ať už se jedná o nejstarší umělecká ztvárnění ve formě literárních děl, písní a dřevorytů, či moderní zpracování v televizních historických dramatech a svérázné pojetí v rámci popkultury počítačových her.

8. Bibliografie

- Deal, William E. – Handbook to life in medieval and early modern Japan. Infobase Publishing, 2006. Dostupné na www:
http://books.google.cz/books?id=OKr3XPabVQIC&pg=PA96&dq=kantou+kanrei&hl=cs&ei=PTHQTe1FcrFswbLqcHJCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false
- Hanagasaki, Moriaki. Uesugi Kenšin. Šindžinbucu óraiša, Tokio, 2007. (花ヶ前盛明：上杉謙信)
- Hirajama, Jú: Takeda Šingen. Rekiši bunka raiburarí 221. Jošikawa Hirofumi-kan. Tokio, 2006. (平山優：武田信玄)
- Inoue, Tošio: Kenšin to Šingen. Šinbundó, Tokio, 1964. (井上鋭夫：謙信と信玄)
- Jata, Tošifumi. Uesugi Kenšin: Masatora isseičú bóšicu subekarazu sóró. Minerva šobó. Kjóto. 2005. (矢田俊文：上杉謙信・政虎一世中忘失すべからず候)
- Jošida, Rjúdži – Yasuda, Minetoši. Sengokudžó-seme čó bidžuaru čizu. Bessacu takaradžima 1581 gó. Kabušikigaiša-Takaradžimaša, Tokio, 2008. (吉田龍司・安田峰俊：戦国城攻め 超ビジュアル地図)
- Nakami, Tošio: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke ga omoširoi hodo wakaruru hon. Čúkei šuppan, Tokio, 2006. (中見利男：武田信玄と山本勘助がおもしろいほどわかる本)
- Owada, Tecuo: Fúrin Kazan jukari no či o aruku. X-media, Tokio, 2006. (小和田哲夫：風林火山ゆかりの地を歩く)
- Reischauer, Edwin O. - Craig, Albert M. Dějiny Japonska. Přeložil David Labus - Jan Sýkora. Praha: Lidové noviny, 2000.
- Turnbull, Stephen. Kawanakajima 1553-64. Samurai power stuggle. Osprey publishing, 2003.
- Vasiljevová, Zdeňka.: Dějiny Japonska. 1. vyd. Nakladatelství Svoboda, Praha, 1986.
- Kolektiv autorů. Šin-rekiši gunzó širízu 16: Uesugi Kenšin. Kabušikigaiša-Gakušúkenkjúša, Tokio, 2008. (新・歴史群像シリーズ 16：上杉謙信)

- Kolektiv autorů: Šin-rekiši gunzō širizu 5: Tōšin Takeda Šingen. Kabušikigaiša-Gakušūkenkjūša, Tokio, 2006. (新・歴史群像シリーズ5 : 關神武田信玄)

Slovníky:

Nihonši džiten, 1. vydání. Tokio, 1999.

Nihonši Kodžiten. Jamakawa šuppanša, 2001.

9. Obrazová příloha

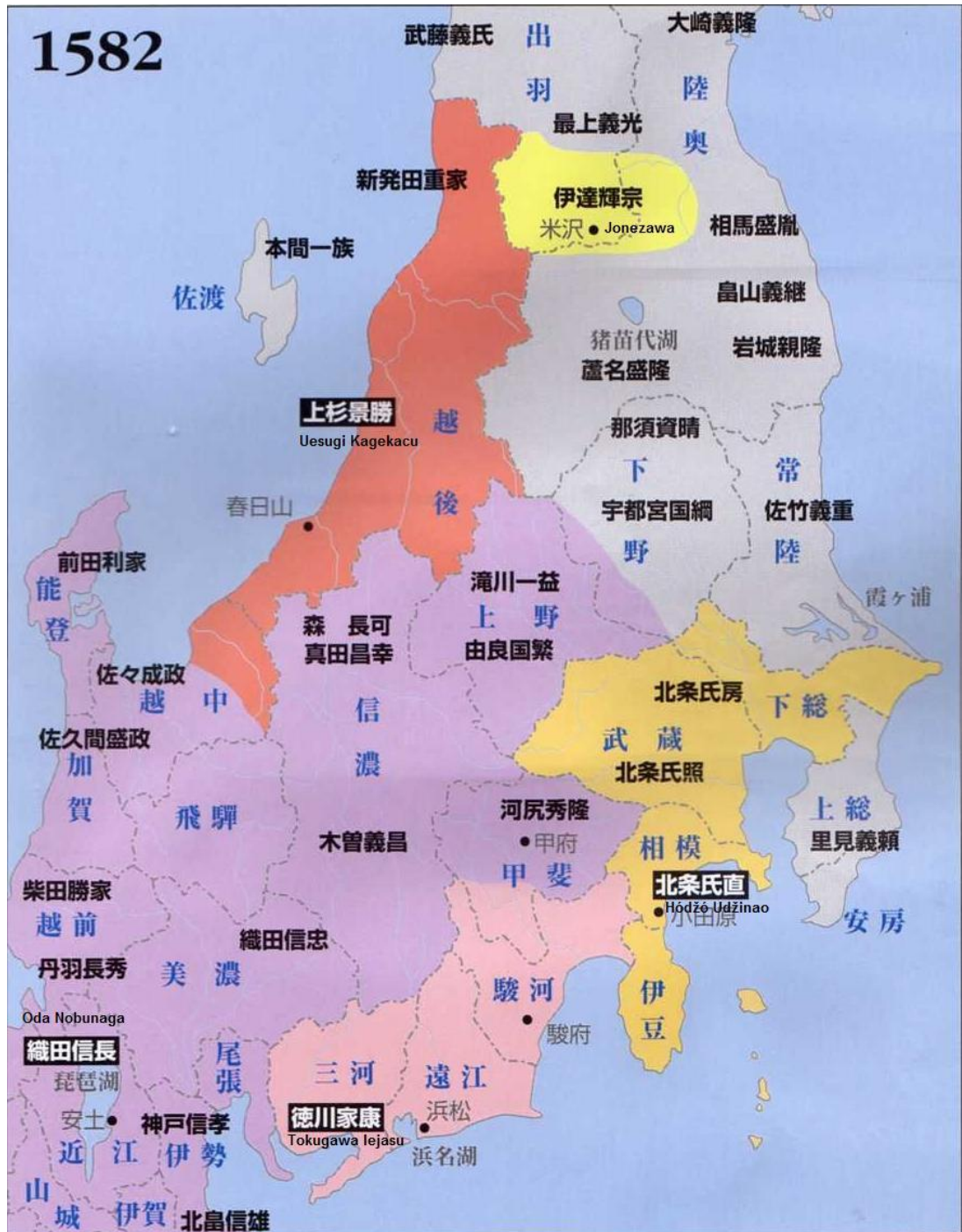
Mapa 1: Územní rozdělení centrálního Japonska v roce 1542 (Turnbull, S.: Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle)

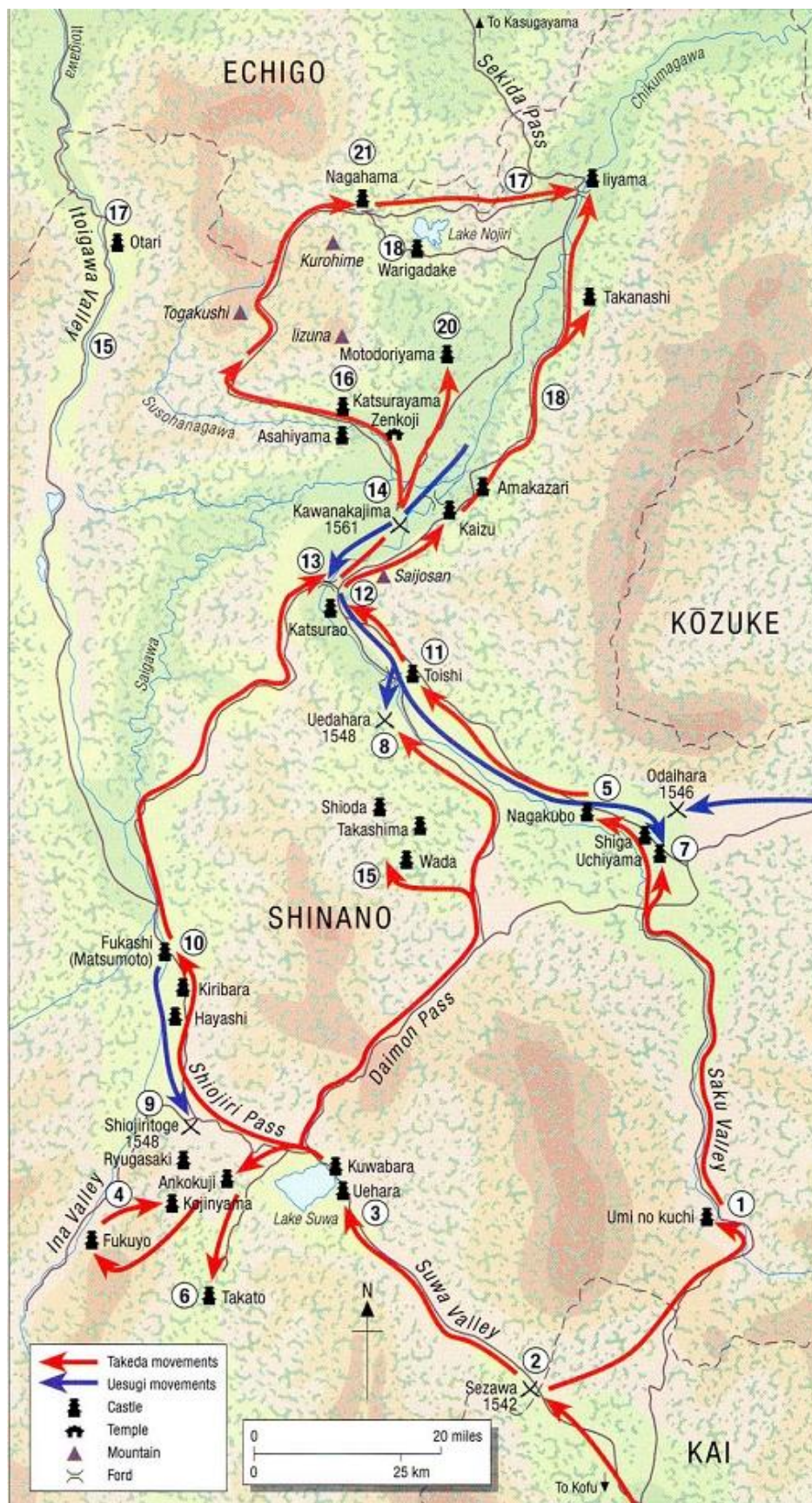
Mapa 3: Územní rozdělení centrálního Japonska v roce 1577 (Hanagasaki M.: Gakken 16: Uesugi Kenšin)

Mapa 4: Územní rozdělení centrálního Japonska v roce 1582 (Hanagasaki M.: Gakken 16: Uesugi Kenšin)

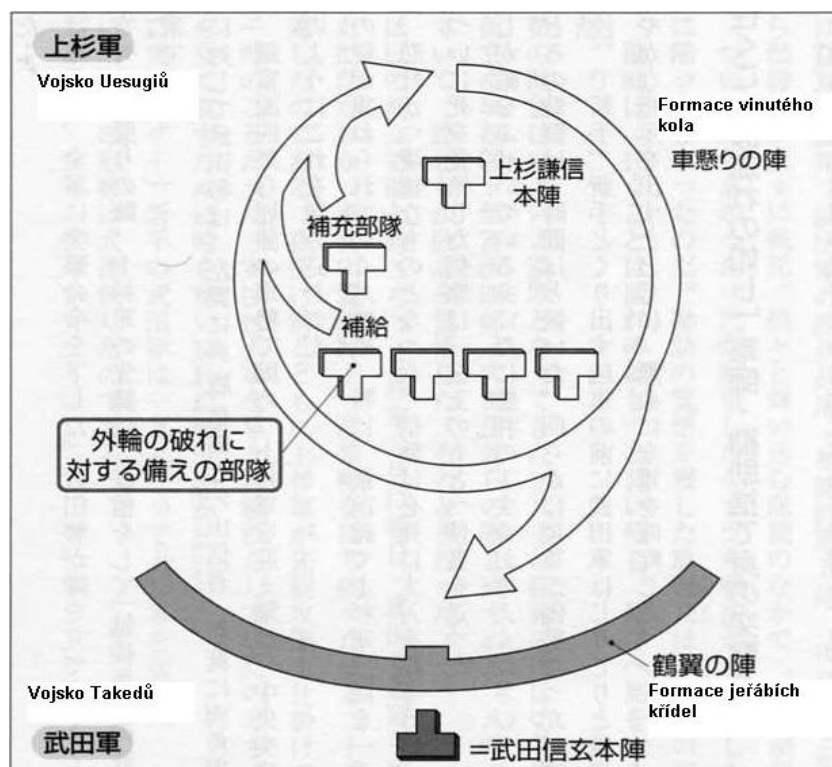
Mapa 5: Šingenův postup při tažení na Šinano (Turnbull, S.: Kawanakajima 1553-64. Samurai power struggle)

Mapa 6: Bitva u Hačimanbary (Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke)

Obrázek 1: Formace „vinutého kola“ a „jeřábích křídel“ (Nakami, T.: Takeda Šingen to Jamamoto Kansuke)

Obrázek 2: Socha Uesugi Kenšina v Jonezawě (archív autorky)

Obrázek 3: Socha Takedy Šingena v Kófu (archív autorky)

Abstract:

Key words: Uesugi Kenshin, Takeda Shingen, Echigo, Kai, campaign, strategy, Kawanakajima

The subject of this thesis are two eminent figures of Japanese Warring States period – Uesugi Kenshin and Takeda Shingen.

The first part of the work is researching their genealogy. The second part offers a description of their rise to power and growth of geographic influence, their personal life and character, as well as the circumstances of their deaths. The third part is focused on depicting their conflicts and factors surrounding them, while in the center of attention are the battles of Kawanakajima.

The aim of the thesis is the creation of a single compact document in Czech language that would map Kenshin's and Shingen's lives, deeds, relationship and deaths. Particular attention is given to the parallels and differences between these two strong personalities.

Mapa 2: Územní rozdělení Japonska v roce 1560 (Hanagasaki M.: Gakken 16: Uesugi Kenšin)

